

Vlaams
Parlement

vergadering **C17**
zittingsjaar 2014-2015

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 9 oktober 2014

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Barbara Bonte tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de invulling van het begrip neutraliteit door het directoraat-generaal van het stedelijk onderwijs in Brussel – 2 (2014)	
VRAAG OM UITLEG van de heer Johan Verstreken tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de aanvaarding van homoseksuele leerkrachten – 5 (2014)	5
VRAAG OM UITLEG van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de gevolgen van de flexibilisering van het hoger onderwijs – 8 (2014-2015)	12
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over hoge schoolkosten in het secundair onderwijs – 30 (2014)	18
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolzwemmen – 49 (2014)	
VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de zwemlessen in het basisonderwijs die in het gedrang komen – 9 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Barbara Bonte tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het snoeien in zwemlessen op school – 25 (2014-2015)	26
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de bedreigde toekomst van de onderwijstijdschriften van Klasse – 50 (2014)	32
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Kathleen Helsen tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de audit van de CLB's – 34 (2014-2015)	
VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de geplande audit voor de CLB's – 40 (2014-2015)	39
VRAAG OM UITLEG van mevrouw Elisabeth Meuleman tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitvoering en timing van het M-decreet – 65 (2014-2015)	46

VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de toegangsprouf geneeskunde en tandheelkunde – 70 (2014-2015)

51

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Barbara Bonte tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de invulling van het begrip neutraliteit door het directoraat-generaal van het stedelijk onderwijs in Brussel – 2 (2014)

VRAAG OM UITLEG van de heer Johan Verstreken tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de aanvaarding van homoseksuele leerkrachten – 5 (2014)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Bonte heeft het woord.

Mevrouw Barbara Bonte (Vlaams Belang): Minister, een leerkracht die in september mocht beginnen lesgeven in het tweede leerjaar van een basisschool van het stedelijk onderwijs in Brussel, is door de directie van die school uitdrukkelijk gevraagd om zijn homoseksuele geaardheid niet te uiten. De leerkracht in kwestie vond dat te verre gaand en heeft om die reden de job niet aanvaard. Hij heeft op de sociale netwerksite Facebook zijn ongenoegen over de kwestie kenbaar gemaakt, en zijn bericht werd door diverse media overgenomen.

Charles Huygens, de directeur-generaal van het openbaar onderwijs van de stad Brussel, benadrukte in een reactie de neutraliteit van het beroep van leerkracht. "We raden leraren steeds aan voorzichtig te zijn met uitspraken over het privéleven, of dat nu over godsdienst, politieke overtuigingen of geaardheid gaat", stelde hij. De topvrouw van het Gemeenschapsonderwijs (GO!), Raymonda Verdyck, is het daar niet mee eens. Volgens haar "heeft het feit dat of je nu houdt van mannen of vrouwen niets te maken met neutraliteit", maar in wezen treedt ze, net zoals Lieven Boeve van het katholiek onderwijs, Huygens gewoon bij als ze zegt: "Voorzichtigheid op het vlak van persoonlijke zaken is steeds aangewezen."

Zowel minister-president Bourgeois als uzelf heeft kritisch stelling ingenomen tegenover de houding van de directeur-generaal. Als leerkracht niet te koop lopen met wat tot de privésfeer behoort, is volgens mij de logica zelve en is een kwestie van gezond verstand en professionaliteit. De kerntaak van een leerkracht is nog steeds op een professionele manier kennis overdragen. Maar de manier waarop de schooldirectie de leerkracht in kwestie tijdens het sollicitatiegesprek op het hart bleef drukken dat hij op geen enkele wijze of moment – ook niet desgevraagd – kenbaar mocht maken dat zijn partner een man is, doet vermoeden dat er meer aan de hand is.

En er is wel degelijk meer aan de hand, want over de essentie van de zaak is bitter weinig gezegd. De school in kwestie is een moeilijke school, waar volgens de directie een taboe heerst rond homoseksualiteit. Tijdens het sollicitatiegesprek kreeg de leerkracht immers te horen: "Het zal niet gemakkelijk worden, er is veel armoede, geen kennis van het Nederlands enzovoort." Pittig detail is dat het over een tweede leerjaar gaat, kinderen van om en bij de zeven jaar oud.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat de school zich in Brussel-noord bevindt, een verloederde en gevaarlijke wijk waar zeer veel moslims wonen. Meer dan driekwart van de leerlingen in het Nederlandstalig stedelijk lager onderwijs in Brussel heeft bovendien een niet-westerse achtergrond, volgens cijfers van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). Daardoor is er een zeer zwaar vermoeden ontstaan dat deze zogenaamde 'moeilijke school' een allochtonenschool met veel moslims is en dat de schooldirectie bang is voor mogelijke agressieve reacties van ouders, broers en zussen van de jonge moslimleerlingen.

Dat is niet geheel onbegrijpelijk. Uit verhalen afkomstig van scholen in Europa met een meerderheid aan moslims, bijvoorbeeld het atheneum van Antwerpen, weten we immers dat het steeds vaker voorkomt dat leraren angstvallig vermijden om tijdens de lessen biologie seksuele opvoeding te geven of gedetailleerd in te gaan op de verschillen tussen mannen en vrouwen, en dat er door de scholen gescheiden zwemuren worden georganiseerd, om tegemoet te komen aan de eisen van moslimleerlingen en hun ouders. Bovendien zijn in Brussel reeds vele homomannen het slachtoffer geworden van homohaat, gaande van verbale bedreigingen tot zelfs halfdood geslagen worden.

Minister, wat is uw reactie op de stelling dat het in sommige gevallen beter is om zijn of haar geaardheid niet kenbaar te maken op school om bepaalde leerlingen en hun ouders, in het bijzonder moslims, niet te schofferen? Wat is uw standpunt inzake de neutraliteit van het beroep van leerkracht? Wat verstaat u onder dat begrip? Valt seksuele geaardheid daar ook onder?

Dat bepaalde bevolkingsgroepen, in het bijzonder moslims, moeilijkheden hebben met de manier waarop hier lesgegeven wordt, maar vooral moeite hebben met het aanvaarden van ons normen- en waardenstelsel, is niet nieuw. Ik haalde al het voorbeeld aan inzake de lessen biologie, maar eerder bereikte mij bijvoorbeeld ook al een bericht van een vrouwelijke leerkracht, die op een oudercontact geschoffeerd werd door een vader van een leerling die haar geen hand wilde geven. Er zijn ook verhalen van vrouwelijke leerkrachten wier gezag niet aanvaard wordt door moslimleerlingen, met alle gevolgen van dien. Wat moet er volgens u gebeuren om dergelijke voorvallen in de toekomst te vermijden?

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Minister, naar aanleiding van het concrete voorbeeld dat hier werd aangehaald, van een Brusselse leerkracht die van de directie te horen kreeg dat hij maar beter zweeg over zijn homoseksuele geaardheid, liet het hoofd van het Brusselse onderwijs weten dat "het grondbeginsel terughoudendheid is, omdat homoseksualiteit moeilijk ligt bij verschillende bevolkingsgroepen."

De Vlaamse onderwijskoepels reageerden afwijzend op de mededeling van hun Brusselse collega. Van leerkrachten wordt verwacht dat ze neutraal zijn, maar dat heeft niets met geaardheid te maken. Bovendien wijzen de onderwijskoepels erop dat ze in 2012 een convenant afsloten met de Vlaamse overheid over een genderbewust en holebivriendelijk beleid. Niettemin is dit een teken aan de wand dat de aanvaarding van holebileerkrachten gevoelig ligt, zeker in grootsteden.

Ook de koepelvereniging çavaria reageert verbolgen op de uitspraken van het hoofd van het Brusselse onderwijs. Zij streven al jaren naar een veilige en openlijke schoolomgeving voor leerkrachten en leerlingen. Vragen aan leerkrachten om te zwijgen over hun geaardheid is niet alleen nefast voor het welzijn van de leerkrachten, maar ook voor de leerlingen. Leerkrachten vervullen immers een rolmodel en kunnen helpen om het taboe rond homoseksualiteit te doorbreken. Het onbespreekbaar maken van homoseksualiteit werkt homofobie in het onderwijs net in de hand, aldus çavaria.

Collega Joris Poschet, die wegens andere politieke verplichtingen vandaag verontschuldigd is, had ook een gelijkaardige vraag ingediend. Zijn vraag was of u zou kunnen toelichten wat de richtlijnen zijn rond de invulling van het begrip 'neutraliteit' in het Vlaamse onderwijs en op welke wijze er wordt gewerkt rond de bekendmaking en implementatie van de 'Gemeenschappelijke Verklaring over een beleid met betrekking tot gender en seksuele geaardheid in het onderwijs' van 23 oktober 2012, wellicht ook mee ondertekend door de koepel waartoe het Brusselse stedelijke onderwijs behoort.

Minister, wat is uw visie? Welke maatregelen werden reeds genomen naar aanleiding van het convenant voor een genderbewust en holebivriendelijk beleid in scholen? Welke maatregelen kunnen er volgens u nog worden genomen om scholen meer te sensibiliseren?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Voorzitter, minister, ik las vandaag in de krant dat een onderzoek van de Universit  catholique de Louvain (UCL) duidelijk maakt dat leerkrachten in Brusselse scholen zich onvoldoende gevormd voelen en onvoldoende middelen hebben om om te gaan met de superdiversiteit in Brussel. Sommigen getuigen dat homoseksualiteit heel moeilijk bespreekbaar is in hun klassen.

Ik denk dat we effectief een probleem hebben. Ik heb hierover een schriftelijke vraag met nummer 25 ingediend op 8 september. Ik heb intussen uw uitgebreid antwoord gekregen en ik ben daar zeer blij mee, vooral omdat u ondubbelzinnig de woorden van Charles Huygens veroordeelt, iets wat de stad Brussel tot mijn spijt weigert te doen. De neutraliteit is inderdaad een heel andere kwestie dan de seksuele geaardheid van een leerkracht.

Ik ben verder zeer verheugd dat het beleid dat werd versterkt door het convenant van 2012 waar de heer Verstreken naar verwijst, zal worden voortgezet in de komende jaren. U gaat dat verder als kader gebruiken.

Ik wil een bezorgdheid uiten. Er is een fantastische samenwerking met Sensoa en cavaria. Er zijn sinds 2012 twee mensen gedetacheerd om verder te werken aan projecten en informatie te brengen, niet alleen bij de scholen en leerkrachten, maar ook bij de pedagogische begeleidingsdiensten. Dat vind ik zeer belangrijk, het gaat om communicatie met leerkrachten, niet alleen over geaardheid maar ook over seksualiteit en seksuele voorlichting in brede zin. Daarover ging mijn schriftelijke vraag ook.

Ik hoop dat die twee personen die daar nu zeer nuttig werk verrichten, dat blijkt ook uit de feedback die we krijgen, hun werk kunnen voortzetten. Dit is eerder een warme oproep dan een vraag, want ik zie dat de beslissing daarover pas zal vallen in het voorjaar 2015. Ik wou die warme oproep toch nu al doen omwille van het positieve werk dat nu wordt gerealiseerd.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Ik sluit me aan bij wat al gezegd is en wil het belang ervan nog eens onderstrepen.

Die diversiteit mag niet worden doodgezwegen. Jongeren worden ook heel vaak gepest als ze zich uiten, dat leidt dan weer tot slechte schoolresultaten. Onderwijs speelt daar dus een grote rol in. Leerkrachten moeten worden opgeleid om klaar en duidelijk die boodschap van diversiteit te kunnen brengen en de vooroordelen rond die genderstereotypering te ontcrachten. Dat kan allemaal gebeuren door uitwerking van specifieke vakoverschrijdende projecten. Binnen de lessen kan aandacht zijn voor sensibilisering. Daarbij mogen we een realistisch beeld van de maatschappij niet uit het oog verliezen. Daarvoor is die lerarenopleiding zo belangrijk. Leerkrachten in spe moeten we echt oog laten hebben voor de diversiteit, we moeten hen aanleren hoe ze op een pedagogisch correcte manier daarmee kunnen omgaan als ze later voor de klas staan, dat ze het opmerken en er op een min of meer spontane manier werk van kunnen maken.

Minister, hoe kunnen we deze thematiek in de vernieuwde lerarenopleiding zeker aan bod laten komen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Veel van de vragen die vandaag aan bod komen, tonen aan dat het beleid van de afgelopen jaren nog veel zaken heeft opengelaten. Ik zal nog niet alles concreet kunnen beantwoorden, er is nog tijd. We moeten zelfs onze beleidsnota indienen. Ik zal waar het kan al proberen wat pijnpunten aan te duiden. Het is een opmerking voorafgaand aan alle andere vragen. Sommige gaan over de begroting, andere over de beleidsnota, ik zal al zaken meegeven, andere zullen we pas later kunnen uitdiscussiëren.

U weet dat het neutraliteitsprincipe, vervat in artikel 24, paragraaf 1 van de Grondwet, geldt – voor alle duidelijkheid – in het officieel onderwijs, en dus met name in zowel het Gemeenschapsonderwijs als het officieel gesubsidieerd onderwijs, zijnde het provinciaal onderwijs en het onderwijs van steden en gemeenten. Dat artikel 24, paragraaf 1 verankert de vrijheid van onderwijs. Om de keuzevrijheid van de ouders te waarborgen als gemeenschap, richt zij neutraal onderwijs in.

De neutraliteit houdt onder meer in dat de filosofische godsdienstige of ideologische opvattingen van de ouders worden geëerbiedigd. Zo moet het lessenpakket de levensbeschouwelijke opvatting van iedere leerling respecteren door de keuze tussen de levensbeschouwingen te waarborgen. Seksuele geaardheid – dat zal jullie niet verbazen – is los te zien van begrippen als filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen. Seksuele geaardheid staat ook uitdrukkelijk vermeld als afzonderlijke discriminatiegrond in de non-discriminatieregelgeving. Ik heb het al gezegd, ook publiekelijk: neutraliteit en seksuele geaardheid hebben niets met elkaar te maken.

Anderzijds tonen enkele incidenten, waarvan er hier eentje in het bijzonder werd vermeld, toch wel aan hoe groot de maatschappelijke noodzaak is om de diversiteit in seksuele geaardheid expliciet te beschermen. De verplichting van neutraliteit ontnemt de overheid absoluut niet het recht om, in de lijn van artikel 13.3 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en van artikel 29 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, waarden, opvattingen en houdingen bij wijze van ontwikkelingsdoelen of eindtermen als minimumdoelstellingen aan te geven. De enige voorwaarde is dat het om waarden en opvattingen gaat die niet strijden met enig beginsel dat voor een democratische samenleving noodzakelijk is. Ook in de rechtspraak met betrekking tot de eindtermen wordt absoluut aanvaard dat vrije scholen aan dezelfde eindtermen zijn onderworpen, en dat de eindtermen ook betrekking kunnen hebben op waarden, opvattingen en houdingen.

Overheden moeten, wat mij betreft, en dat is ook evident, een zeer actieve rol spelen inzake sociale grondrechten. De neutraliteit kan niet ingeroepen worden om het engagement te ondermijnen dat het onderwijsveld in oktober 2012 heeft opgenomen inzake respect voor diversiteit. Je kunt je daar niet op beroepen, en ik verwerp dat ook. Het engagement werd bovendien door alle onderwijsnetten herbevestigd op de startdag van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Daar is geen enkele discussie over.

Het onderwijs moet kinderen en jonge mensen voorbereiden op een complexe realiteit. Wij willen hen vormen tot sterke, open en zeer veelzijdige persoonlijkheden die hun verantwoordelijkheid in de samenleving ten volle kunnen opnemen. Dit vereist uiteraard sociale vaardigheden, nieuwsgierigheid, kritische zin, respect, zorgzaamheid, enzovoort. Al deze zaken worden door de scholen gestimuleerd. Daarbij is het belangrijk dat jongeren leren omgaan met de diversiteit die hen omringt. Het Vlaamse onderwijscurriculum besteedt dan ook al heel wat jaren aandacht aan thema's als burgerzin, weerbaarheid tegen sociale druk, leren omgaan met diversiteit...

Alle experten, ook op het gebied van educatie en burgerschapszin, benadrukken de cruciale rol van de school als oefenplaats voor participierend burgerschap. Het is zeer belangrijk dat iedereen het essentieel vindt dat je al vanaf je schooltijd die diversiteit leert kennen, en dat de schoolse omgeving de weerspiegeling is van de realiteit van elke dag.

De sprekers vroegen heel specifiek ook naar hoe dit allemaal reglementair in elkaar steekt. Kun je de grondwettelijke vrijheid van mening beperken? Sommigen suggereren dat het misschien beter is zich niet te outen. Al die mogelijkheden zijn juridisch omschreven. De algemene teneur is evident. Je kunt wel enkele beperkingen opleggen, maar te kennen geven dat je getrouwd bent of dat je een relatie hebt, wat ook het geslacht van je partner is: dat gaat helemaal niet over het veruiterlijken van je levensopvatting. Er is daar dus geen enkele mogelijkheid om daar iets aan te doen, en ik wil dat ook helemaal niet. Daarover nadenken heeft zelfs weinig zin omdat het nu eenmaal een van de basisrechten is waarop je niet kunt afdingen.

In mijn publieke reactie op het incident heb ik dan ook de houding van de persoon in kwestie snel en ondubbelzinnig veroordeeld. Ik heb ook willen beklemtonen dat de seksuele identiteit totaal niets te maken heeft met neutraliteit. Ik juich toe dat de hoofden, zowel van het Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO) als van het Gemeenschapsonderwijs (GO!), onmiddellijk in de media hun engagement hebben herbevestigd en zeer expliciet hebben gesteld dat ze deze uitspraak niet oké vinden. Ik zei ook al dat die gezamenlijke verklaring van oktober 2012 werd hernieuwd op 25 september jongstleden. Hij blijft het kader voor wat betreft gender, seksualiteit en transgender.

Dat is het kader waar we voor staan en ik wil echt dat dit zo blijft.

De aanvullende vragen zijn relevant als het gaat over de manier waarop we omgaan met incidenten.

Mevrouw Brusseel, ik heb geantwoord op uw schriftelijke vraag nummer 25. De partners hebben dat wel ondertekend, maar op welke manier rapporteren zij nu? Er wordt niet stelselmatig gerapporteerd, maar mijn diensten hebben een vrij goed zicht op de nauwe samenwerking tussen het ministerie en de onderwijsnetten. Mevrouw Brusseel, u verwees naar de pedagogische begeleidingsdiensten. Er zijn een paar gedetacheerde projectmedewerkers. Zij houden zeer regelmatig contact en doen goed werk. Naast de bruikbare educatieve materialen om het in de klas over gender, seksuele diversiteit en transgender te hebben, ligt de focus nu op de expertiseopbouw binnen de begeleidingsdiensten en de competentieontwikkeling binnen de scholen. Elke school zou op zich weerbaar genoeg moeten zijn. Ik betwist helemaal niet dat de mensen goed werk doen. Maar het zou een evidentie moeten zijn dat de school zelf in staat is om op een goede, volwassen en eigen wijze met deze problematiek om te gaan.

Dit schooljaar zijn er team- en leerkrachtgerichte begeleidingstrajecten op het vlak van gender en seksuele diversiteit. Het gaat om een vrijwillig maar niet vrijblijvend en gratis ondersteuningsaanbod, op maat van een diversiteit aan basis- en secundaire scholen. Deze pilootprojecten moeten tegen het einde van dit schooljaar heel wat bruikbare expertise en tools opleveren waarmee ook andere scholen in Vlaanderen aan de slag zouden moeten kunnen gaan.

Het departement zelf werkt samen met Sensoa, de onderwijskoepels en het Gemeenschapsonderwijs aan het raamwerk Seksualiteit en Beleid. In dat raamwerk vinden scholen ook een aantal bouwstenen voor het uitwerken van een beleid rond seksualiteit en relationele vorming.

Daarnaast is er een vlaggensysteem dat door Sensoa werd gemaakt. Het vlaggensysteem laat toe om seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen en jongeren in scholen bespreekbaar te maken. Zowel het raamwerk als het vlaggensysteem is de basis van een aantal trainingen die momenteel lopen en die moeten toelaten om de deskundigheid van zowel scholen, centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's), koepels van ouderverenigingen als de Vlaamse Scholierenkoepel te verhogen in het omgaan met het seksueel gedrag en de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren.

Daarnaast knoopte Sensoa met de lerarenopleiders gesprekken aan over relationele en seksuele vorming. Het expertisecentrum werkt op basis daarvan aan een draaiboek dat lerarenopleiders op maat zullen kunnen gebruiken. Dat gaat over de manier waarop we ervoor kunnen zorgen dat de mensen die worden opgeleid tot leraar beter voorbereid aan de start kunnen staan.

Ondertussen geeft de site www.seksuelevorming.be aan lerarenopleiders en toekomstige leraren een goed overzicht van de materialen en de achtergrond en organisaties over relationele en seksuele vorming. Sensoa verzorgt in een aantal lerarenopleidingen ook de gastlessen over relationele en seksuele vorming. Sensoa is bovendien mee uitgenodigd om deel te nemen aan een maatschappelijk debat over wat de inhoud moet zijn van basisvorming in het onderwijs. Ten slotte werd er, samen met Sensoa, ook gewerkt aan een eerstelijnsdossier over seksueel grensoverschrijdend gedrag.

U weet dat, als je een loopbaanpact wil sluiten, het belangrijk is om te werken aan de lerarenopleiding. Daaraan hangt dan ook die toelatingsproef vast en het oriëntatietraject in het secundair onderwijs. Ik weet niet of het vorige week werd aangehaald, maar als je wordt opgeleid als leraar is het van belang dat je ook specifiek wordt opgeleid om te kunnen werken in de stedelijke en grootstedelijke context. Verleden week werden er cijfers besproken over Brussel en de uitstroom van leraren. Ik heb toen ook gezegd dat het een van de aandachtspunten is dat je gewapend moet zijn en dat je in de opleiding voldoende aandacht moet kunnen besteden aan de diversiteit. Het gaat dan om veel meer dan de seksuele diversiteit. Om daar goed mee te kunnen omspringen, moet er in de opleiding veel aandacht aan worden besteed.

We zullen nu samen met de opleidingsverstrekkers nagaan hoe die opleiding kan worden versterkt. Uw vraag is pertinent, maar het gaat breder dan alleen de context die hier nu aan bod komt door de vraag over de neutraliteit en het omgaan met seksuele diversiteit.

De voorzitter: Mevrouw Bonte heeft het woord.

Mevrouw Barbara Bonte (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik vrees dat wat er in deze school in Brussel is gebeurd, slechts het topje van de ijsberg is. Want veel mensen die dergelijke dingen meemaken, zwijgen uit angst om te worden beschouwd als racist of islamofob. Vandaag stond er in De Standaard bijvoorbeeld nog een artikel over een studie waaruit blijkt dat de spanningen tussen moslims en niet-moslims in Brussel nog nooit zo groot zijn geweest. Mevrouw Brusseeel heeft er daarnet ook al naar verwezen.

In De Standaard stond er een artikel over dezelfde studie, maar dan specifiek over onderwijs, namelijk dat Brusselse leerkrachten liever niets vertellen over Darwin en de evolutieleer, over homoseksualiteit, de gelijkheid van man en vrouw, de kruistochten en dergelijke om bepaalde bevolkingsgroepen niet te schofferen.

Voor mij gaat de discussie dan ook eerder over het feit dat zaken die wij hier in een westers land als vrijheden beschouwen, die we als zeer vanzelfsprekend vinden en niet ter discussie stellen, door de islam wel ter discussie worden

gesteld en niet worden aanvaard. Wanneer een ideologie en in casu de islamitische wetgeving boven onze democratische rechtsstaat wordt geplaatst, zitten we met een groot probleem. Het gebeurt maar al te vaak dat wij ons aanpassen aan wat de islam wil, bijvoorbeeld door op school halalvoedsel te serveren aan kinderen, te aanvaarden dat sommige kinderen niet willen turnen in gemengde lessen en, zoals nu het geval was in de Brusselse school, uitdrukkelijk te vragen om op geen enkele manier uiting te geven aan zijn of haar seksuele geaardheid.

Het zou omgekeerd moeten zijn. Want we leven in Europa en hier gelden onze wetten, onze normen en waarden.

De voorzitter: De heer Verstreken heeft het woord.

De heer Johan Verstreken (CD&V): Ik pik even in op wat mevrouw Bonte zegt. Dit gebeurt niet alleen in islamscholen, want ik meen mij sommige tv-reportages en artikels te herinneren waaruit blijkt dat het ook gebeurt in andere scholen. Zo verwijderd men daar bijvoorbeeld sommige dingen uit het leerplan. We moeten langs beide kanten ook wat andere zaken belichten.

Minister, los daarvan wil ik u danken voor uw zeer uitgebreid antwoord. Ik denk dat we, samen met heel wat collega's in deze commissie, op dezelfde golflengte zitten.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Mocht er enige twijfel over bestaan, wil ik voor alle duidelijkheid zeggen dat ik niet twijfel aan uw stellingname met betrekking tot het werk dat nu wordt gerealiseerd door Sensoa en dergelijke. Ik meende te hebben begrepen dat u dat dacht. U zei: "Ik ben ervan overtuigd dat ze goed werk verrichten." Ik ook. Ik heb daar geen twijfels over. Ik hoop alleen dat ze hun werk kunnen voortzetten. Het is effectief in elke school een belangrijk thema.

Mevrouw Bonte, u zegt dat er veel niet geweten is. Ik denk dat er ondertussen over heel veel zaken openlijk discussies worden gevoerd en dat er ook degelijk onderzoekswerk wordt verricht naar de problemen die er zijn. Daarvan getuigt het onderzoek dat vandaag kort werd besproken in De Morgen. Het is dus niet waar dat daar zoveel mysterie over hangt.

Ten tweede moet ik u met pijn in het hart zeggen dat homofobie zich niet beperkt tot de allochtone gemeenschap of tot de groep van moslimleerlingen in Brussel en Antwerpen. De suïcidecijfers in de groep holebi's en transgenders liggen in heel Vlaanderen hoog, ook waar weinig allochtonen wonen. U mag niet te snel conclusies trekken en de blanke Belg als perfect verdraagzaam beschouwen en elke allochtoon veroordelen. Het is niet netjes dat u dat doet.

Los daarvan ben ik de laatste om de problemen onder de mat te vegen. We moeten ze hier openlijk kunnen bespreken. De minister heeft de intentie om met velen in deze commissie te werken aan onderwijs dat om kan met grootstedelijke problemen en diversiteit. Er is inderdaad nog werk aan de winkel, maar iedereen hier aanwezig wil daar werk van maken zonder vooroordelen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het eens met mevrouw Brusseel en de heer Verstreken. Mevrouw Bonte, u haalt een aantal dingen aan, maar de overheid in het algemeen en ik als minister in het bijzonder kunnen er niet duidelijk genoeg over zijn dat er spontaan en normaal moet worden omgegaan met seksuele diversiteit. Dat is de basis. We kunnen niet duidelijker zijn dan de duidelijkheid

die er is geweest. Het is belangrijk dat alle scholen dat op eenzelfde en correctie manier doen. Als dat niet gebeurt, dan horen we het wel. Er bestaan immers inspecties en waar kan, wordt er ingegrepen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van de heer Kris Van Dijck tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de gevolgen van de flexibilisering van het hoger onderwijs – 8 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, minister, vorige week was ik in opdracht van het parlement weg. Ik ben zeer verheugd dat ik u als zesde minister van Onderwijs mag ondervragen. Ik heb alle stijlen al de revue zien passeren, ik ben dan ook benieuwd naar die van u.

Ik ben ervan overtuigd dat het onderwerp van mijn vraag nog vaak aan bod zal komen in deze commissie. Uit het rapport van een werkgroep waarin de universiteiten, hogescholen, studenten, administratie en het kabinet van de vorige minister van Onderwijs vertegenwoordigd zijn, blijkt dat minder dan een op drie studenten op tijd afstudeert. De cijfers zijn gebaseerd op studenten die in 2006 aan hun bachelor begonnen. Daarvan behaalde respectievelijk 33,6 procent bij de professionele bachelors, 29 procent bij de academische en 30 procent in de kunstopleidingen in drie jaar zijn of haar diploma. Bij wie in 2009 begon, was dat teruggevallen naar respectievelijk 30,6 en 27,6 en 25 procent. Van de studenten die in 2008 begonnen, behaalde minder dan de helft een bachelordiploma binnen de vier jaar. Kortom, de flexibilisering van het hoger onderwijs heeft een verlenging van de gemiddelde studieduur teweeggebracht.

Voorts bleek overigens al eerder uit slaagcijfers van vijf Vlaamse universiteiten dat maar liefst zes op tien studenten niet slaagt in het eerste jaar van de universiteit. Wat meer is, uit cijfers die mevrouw Vermeiren opvroeg, blijkt dat een op tien eerstejaarsstudenten voor geen enkel opleidingsonderdeel slaagt. In het regeerakkoord is al sprake van een aantal maatregelen, zoals een verplichte maar niet-bindende oriënteringsproef aan het einde van het secundair onderwijs. Studenten kunnen zo beter geïnformeerd en georiënteerd aan de startlijn komen.

Vertegenwoordigers van de universiteiten van Leuven en Gent pleiten ervoor om nu de discussie aan te gaan over de slaagcijfers van de eerstejaars opdat nieuwe maatregelen kunnen worden ingevoerd vanaf volgend academiejaar.

Hoe zult u erop toezien dat de negatieve effecten van de flexibilisering worden weggewerkt? Die zijn er onmiskenbaar, zoals hogere kosten voor de ouders, student en gemeenschap door het langer studeren. Welke maatregelen zult u nemen om de gemiddelde studieduur terug te dringen? Zult u het leerkrediet bijsturen om zo de studievoortgang beter te bewaken? Wat is de stand van zaken betreffende de oriënteringsproef aan het einde van het secundair onderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp.a): Voorzitter, ik wil ervoor waarschuwen om het kind niet met het badwater weg te gooien. Het verhaal van de flexibilisering vereist belangrijke nuances. Ten eerste is het spreken over slaagkansen erg misleidend. De structuur van ons hoger onderwijs maakt dat, zodra een student

ervoor kiest resterende vakken in een studieprogramma op te nemen, die op het einde van het jaar geslaagd of niet geslaagd is. Iemand die bijvoorbeeld vakken ter waarde van 56 credits weet om te zetten, maar voor een vak van 4 credits bijvoorbeeld een onvoldoende haalt, is niet geslaagd, maar heeft toch al een flinke stap in de richting van een diploma gezet.

Het artikel waarvan sprake, illustreert ook dat het gemiddelde studierendement niet gedaald is. Wat we echter wel zien, is dat het aantal opgenomen studiepunten gemiddeld daalt. Dat vind ik zorgwekkend, omdat het lijkt op een studieduurverlenging en dat is iets wat we in het belang van alle stakeholders dienen te vermijden.

Echter toch nog één nuance: de groep masterstudenten die een thesisjaar inlast, omvat enkele duizenden studenten. Deze groep is vaak al aan het werk terwijl ze hun thesis nog schrijven. Is dat een slecht effect van de flexibilisering? Ik durf toch te stellen dat het niet altijd zo'n slecht effect is.

Het studierendement varieert ook tussen instellingen en faculteiten. Daarom zou ik willen oproepen niet halsoverkop een decreet te wijzigen, maar eerst daarover in dialoog te gaan met het hogeronderwijsveld. Veel problemen kunnen ook onderwijskundig worden aangepakt. Wanneer studenten hun thesis uitstellen en professoren klagen dat ze onvoldoende tijd hebben om die studenten te begeleiden, is dat geen probleem van de flexibilisering, maar een probleem van middelen: te weinig personeel om goede begeleiding te garanderen. De verantwoordelijkheid kan dus niet enkel bij de student worden gelegd.

Ook op het gebied van oriëntering is er ruimte voor verbetering. Binnen een curriculum kunnen start- en eindtermen van syllabi ook veel beter op elkaar worden afgestemd zodat een student die een flexibel traject volgt, ook betere slaagkansen heeft.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Ik deel de bekommernissen van collega Van Dijck en ten dele ook die van mevrouw Soens.

Het kan niet de bedoeling zijn om de voordelen van de flexibilisering overboord te gooien – dat is althans niet de bedoeling van mijn fractie –, maar de flexibilisering heeft ook een aantal nadelen. Die nadelen moeten we onderzoeken en zeker en vast bespreken met alle actoren uit het hoger onderwijs. De planlast voor de instellingen en de onduidelijkheid voor studenten zijn toch wel ernstige nadelen, en niet te vergeten de kostprijs. Als ik even mijn stoute schoenen mag aantrekken: aangezien de studieduur per student enorm is gestegen, is ook de studiekost per student enorm gestegen en in die zin is een verhoogd inschrijvingsgeld wel gerechtvaardigd. U zult ongetwijfeld mijn mening niet delen, maar wie er nu eenmaal langer over wil doen, weet dat het meer zal kosten. Moet de kost helemaal door de gemeenschap worden gedragen? Dat is een kwestie die nu niet aan de orde is.

Ik deel de bekommernissen van de heer Van Dijck en ik zal de vragen niet herhalen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, ik was aan het lachen naar de heer Van Dijck maar ook een beetje met de heer Van Dijck omdat hij de vraag stelde: "Ik ben benieuwd naar de stijl." Ik ben een paar maanden minister en men stelt vragen alsof we al een heel traject doorlopen hebben. De beleidsnota moet ook nog

worden voorgesteld. Ik dacht dus: "Die Kris Van Dijck is van het ongeduldige type."

Krantenartikelen zijn zeer interessant, maar nog interessanter – en het spijt me voor de mensen van de pers die luisteren – zijn de rapporten. Het rapport van de Werkgroep Studievoortgangsbewaking is sinds vorige week definitief vrijgegeven door de administratie. Het is elektronisch beschikbaar. We zullen de link bij het verslag laten voegen. Deze werkgroep is nog samengesteld door mijn voorganger Pascal Smet en had als opdracht de studievoortgang van studenten onder de loep te nemen en voorstellen te doen rond plan- en implementatielasten van de flexibilisering.

Ik volg heel veel opmerkingen die zowel meerderheid als oppositie hebben gemaakt. Het is duidelijk dat er nog heel wat werk is. Tijdens mijn ronde langs universiteiten, hogescholen en studenten, bleek dat iedereen het erover eens was dat de flexibilisering niet optimaal werkt. Ik druk me bijzonder voorzichtig uit. Ik heb niemand ontmoet die supergelukkig is, ook de studenten niet, maar de invalshoeken van elkeen zijn anders. We moeten dus nagaan op welke manier we de ongewenste effecten zullen opsporen en terugdringen, zodat studenten efficiënter doorstromen in het hoger onderwijs.

Misschien goed dat ik eerst kort inga op de resultaten van dit rapport. Ik zal met het positieve starten en mevrouw Soens heeft daar ook al eventjes naar verwezen. De participatie aan het hoger onderwijs is sinds de flexibilisering blijven stijgen en meer mensen halen ook effectief een diploma. Niet enkel de instroom stijgt, ook de uitstroom, dat is een goede zaak. Er waren 31.000 bachelordiploma's in 2006-2007, er zijn er 36.000 in 2012-2013. De masterdiploma's zijn gestegen van 14.500 naar 18.600. Die stijging heeft ook te maken met het feit dat steeds meer studenten instromen via schakelprogramma's.

De tweede positieve vaststelling is dat het studierendement – het aantal verworven versus het aantal opgenomen studiepunten – lichtjes stijgt, van 76,5 naar 77,5 procent.

De derde vaststelling is dat studenten voorzichtiger lijken te zijn en gemiddeld minder studiepunten opnemen. In 2005-2006 waren er dat nog gemiddeld 56, in 2012-2013 slechts 50, in de plaats van de voltijdse 60. Dat vind ik geen positieve vaststelling.

Ook de vierde vaststelling is minder positief: de studieduur stijgt, wat wellicht ook te maken heeft met het vorige punt. De 'time to graduation' is dus verlengd. Ongeveer 30 procent behaalt het bachelordiploma in drie jaar, 45 tot 50 procent in vier jaar. Dat zijn toch cijfers die ons moeten aanzetten tot kritisch nadenken over het systeem.

Collega Van Dijck verwees naar de slaagcijfers voor het eerste jaar hoger onderwijs. Die cijfers komen niet uit het rapport van de werkgroep, maar ze zijn wel symptomatisch. Hoewel je sinds de flexibilisering niet echt meer mag denken in termen van 'slagen voor een academiejaar', blijven de prestaties van studenten bij het begin van hun studies een aandachtspunt. Ook dat wordt bevestigd door het rapport.

Het studierendement van generatiestudenten – dat zijn studenten die voor de eerste keer inschrijven in het hoger onderwijs – ligt het laagst, namelijk slechts 62 procent. Het studierendement in het algemeen daalt niet echt. De slaagcijfers zijn dus niet in vrije val, maar ze blijven wel te laag voor eerstejaars. Het eerste jaar blijkt ook heel voorspellend: studenten die starten met een laag studierendement, behalen hun diploma niet of doen er zeer lang over.

Het rapport van de werkgroep vormt mijns inziens een zeer goede vertrekbasis. Het bevat een aantal mogelijke ingrepen, maar hakt geen knopen door, wat ik ook oké vind. Het is belangrijk om nu met de experts aan tafel te gaan zitten, om tot effectieve voorstellen te komen. Ik heb ook begrepen dat de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een werkgroep wil opstarten rond die flexibilisering. Ik zou niet graag hebben dat we de problematiek en de plaats waar die besproken wordt, weer helemaal gaan versnipperen. Daarom zal ik nu bekijken hoe we daar één traject van kunnen maken.

Het wegwerken van de ongewenste effecten van de flexibilisering zie ik niet alleen in relatie tot de studenten. Op dat punt volg ik collega Brussel. De doorgedreven flexibilisering betekent ook bijzonder veel last voor de universiteiten en hogescholen. Dat heb ik van hen allemaal gehoord, zonder uitzondering. Zij hebben in het verleden al voorstellen gedaan om de regelgeving te vereenvoudigen, en ik denk dat het nuttig is om dat opnieuw op te nemen en te bekijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat het beter wordt.

Wat de gemiddelde studieduur betreft, denk ik dat er een aantal pijnpunten zijn. Zeker als we vaststellen dat de resultaten tijdens het eerste jaar het vervolg fel beïnvloeden, moeten we zoeken naar stimulansen om gemakkelijker te heroriënteren. Mevrouw Soens deed daarnet een interessante uitspraak over dat eerste jaar. Je zou inderdaad sneller moeten kunnen heroriënteren, ook in dat eerste jaar.

Ik wil dat echter niet doen door studenten te verplichten om van studierichting te veranderen of te doen stoppen – een van onze rectoren had dat als magisch voorstel. Ik denk wel dat er gewerkt moet worden aan het wegwerken van een paar drempels voor een efficiënte heroriëntering. Ik geef een voorbeeld, zonder een voorafname te doen op het debat. Als een instelling bijvoorbeeld een bindend studieadvies kan uitspreken, dan kan dat ook financieel: hoe lang rendeert het voor een instelling om een student bij te houden?

De studenten hebben mij trouwens een heel interessante uiteenzetting gegeven over hoe weinig stimulansen er zijn om in het eerste jaar te heroriënteren. Wat de universiteiten krijgen, wordt immers ook berekend op een heel jaar. We moeten die dingen mee bekijken, maar wel in functie van het belang van de student. Het zijn de studenten die mij daarop geattendeerd hebben.

Wij hebben in ons regeerakkoord een belangrijke passage staan over de oriëntering in het secundair onderwijs. Als je spreekt over een toelatingsproef voor het hoger onderwijs, zijn voor mij het oriëntatietraject en de oriëntatieproef prioritair. Ik vind dus niet dat we alles moeten focussen op die toelatingsproef hoger onderwijs. De oriëntatie in het secundair onderwijs is cruciaal, en die moet beter. En dan is de toelatingsproef het sluitstuk van een oriëntatietraject. Dat is ook niet bedoeld om mensen af te schrikken, maar juist om te stimuleren, zodat je zeer goed weet welke vaardigheden nodig zijn om een bepaalde richting te volgen.

Ook het leerkrediet moeten we zeer grondig evalueren. Kunnen we dat anders of beter inzetten om tot een snellere heroriëntering te komen, als dat nodig is?

Weegt de complexiteit op tegen het beperkte effect? Is het nuttig de studievoortgang enkel als instrument voor de financiering te behouden? Studenten die hun leerkrediet helemaal hebben opgebruikt, zijn niet meer financieel en mogen door de instelling worden geweigerd. De hogescholen hebben daar problemen mee. Heel wat studenten nemen aan de universiteit zeer veel leerkrediet op. Vervolgens willen ze naar een ander traject overschakelen en dan is het plots gedaan. Dit heeft allemaal met oriëntering te maken. Ik ben het ermee

eens dat we moeten nagaan hoe we knelpunten, obstakels en een gebrek aan stimulansen kunnen wegwerken.

Wat de oriënteringsproef betreft, heb ik al verklaard dat deze proef verplicht, maar niet bindend zal zijn. Voor mij wordt dit het sluitstuk van een goede oriëntatie. Ik wil niet vooroplopen op knopen die nog moeten worden doorgemaakt. Ik wil enkel vermelden dat het voor mij zeer belangrijk is met dit rapport aan de slag te gaan. Het mag niet in de kast van de expertengroep stof liggen te vergaren. Dat zal natuurlijk niet gebeuren, want het ligt eigenlijk al bij mij. Iedereen kan het online consulteren.

We moeten er door middel van een gedreven discussie voor zorgen dat alles eenvoudiger en beter wordt. De studenten moeten zich gemakkelijker kunnen heroriënteren. Het is in verband met die discussie niet mijn bedoeling te wachten tot we al het andere hebben gedaan alvorens conclusies te trekken.

De heer Van Dijck heeft terecht gevraagd waar ik sta. We moeten de negatieve effecten van de flexibilisering terugdringen. Ik blijf er echter bij dat er ook goede effecten zijn. We mogen het kind niet met het badwater weggooien. Wat is ingevoerd, heeft ook positieve effecten gehad.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik ben blij dat het rapport er is. Ik deel uw mening. Ik kan de stijl van uw antwoorden overigens appreciëren. *(Gelach)*

Wat uw beginwoorden betreft, zeg ik altijd dat wat niet al lachend kan worden gezegd, de waarheid niet is.

In elk geval moeten we dit rapport ter hand nemen. Natuurlijk zijn er ook positieve elementen. Het zou er nog maar aan mankeren. We moeten dit rapport correct gebruiken om maatregelen te treffen. We moeten wantoestanden aanpakken en mogelijke verbeteringen doorvoeren.

Uiteindelijk hebben we finaal maar één enkel doel voor ogen. We moeten jongeren optimaal kansen bieden, de jongeren die een keuze maken optimaal begeleiden en er vervolgens voor zorgen dat de opleiding zo goed en zo degelijk mogelijk is.

Een aantal bestaande mankementen hebben natuurlijk repercussies op de organisatie van het onderwijs in onze hogescholen en universiteiten. Ik onthoud echter vooral de positieve ingesteldheid van alle commissieleden om dit rapport ter hand te nemen. We zullen hier conclusies uit trekken en de nodige acties ondernemen.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez (CD&V): Minister, uw brede plan van aanpak charmeert ons. We moeten ons er echter voor hoeden de problematiek niet weg te nuanceren met de klassieke oefening van procenten en verhoudingen. U hebt er zelf op gewezen dat het percentage altijd kan worden verhoogd door minder studiepunten op te nemen. Dat is evident. Dit is echter het verkeerde denkspoor om de oefening te maken.

Ik heb in het rapport ook gelezen dat vrouwen het 7 procent beter doen dan mannen. Ik buig hiervoor het hoofd. Ook dat is een analyse waard. *(Opmerkingen)*

Wat de aanpak betreft, wil ik ook de onmetelijke bezorgdheid uiten dat we niet in Italiaanse toestanden terechtkomen. Daar kiezen de studenten voor 'lentissimo'. Dat lijkt me geen goede optie.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Ik wil kort even mijn bekommernis om het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten uiten. Het gaat om 50 tot 56 studiepunten. Dat ligt vrij laag. Het is zeker niet onhaalbaar per jaar 60 studiepunten op te nemen.

Op die manier wordt het natuurlijk een dure zaak. De wijze waarop de collegegelden momenteel worden berekend, zet er niet toe aan het maximum van de studiepunten op te nemen. Het is goedkoper er minder op te nemen. Aan die verhoudingen zouden we het best wat werken. Aangezien dit voor de gemeenschap een dure zaak is, moeten we het gespreid verder studeren niet nodeloos belonen.

Wat de oriëntering betreft, bestaat de belangrijkste uitdaging erin de jongeren vanaf het secundair onderwijs goed te begeleiden en te oriënteren. We kunnen ons suf piekeren over de beste wijze om tijdens het academiejaar of erna te heroriënteren. Dat zal echter altijd moeilijker zijn dan ze vanaf de start beter te oriënteren. We moeten studenten met een goede ijkingstoets tonen welke van hun capaciteiten precies blijven hangen. Indien ze hun heroriëntering met een jaar of anderhalf jaar uitstellen, blijven ze in feite te lang op de universiteit hangen. Ze verspelen dan niet alleen veel centen, maar ook veel leerkrediet.

Ik wil nog eens benadrukken dat het niet enkel om de centen gaat. Ik wil hier niet als een kil en berekend iemand worden afgeschilderd. Het is eigenlijk niet menselijk jonge mensen lang te laten struikelen en verder te laten ploeteren. Dat is niet fijn. We moeten mensen dergelijke pijnlijke mislukkingen besparen. We moeten hen beter steunen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Vooral in het secundair onderwijs moeten we oriënteren. Daar kunnen we ons zeker aansluiten bij wat u zegt, minister. Het zou niet wijs zijn om de mensen zich eerst te laten inschrijven in het hoger onderwijs en dan te zien wat we ermee gaan doen. Dan speelt er natuurlijk een andere logica in hoofde van wie die mensen inschrijft. Daar moeten we ons bewust van zijn.

Ik wil ook nog een tweede element aanreiken: onze definitie van studierendement die we in het decreet hebben opgenomen. Dat gaat over 50 procent slagen. De vraag moet worden gesteld, maar in de toekomst zullen we hier nog uitgebreid op terugkomen. Het is belangrijk de definitie te bepalen om te zeggen of iemand al of niet zijn studierendement aan het behalen is in het kader van leerkrediet en van andere bewakingsinstrumenten die we hebben.

Dan het begrip 'volgtijdelijkheid' om de verschillende onderdelen in een logische volgorde in het hoger onderwijs aan te bieden. Daarover klagen heel veel docenten, en terecht. Heel veel studenten vergalopperen zich daarin. Ze volgen vakken waarvan ze geen basis hebben en dat is een gevolg van flexibilisering. Dat zie je niet in de studiepunten, maar het zit wel in het pedagogische en inhoudelijke domein. Hogescholen en universiteiten zijn eraan aan het werken. Ze maken modelprogramma's en letten daarop, maar dat is iets waar we de instellingen mee in kunnen betrekken.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Mijnheer Daniëls, u maakt een belangrijke opmerking. We hebben op dit moment geen informatie over de manier waarop de oriëntering vandaag gebeurt in het secundair onderwijs.

Mevrouw Katia Segers (sp.a): Het gaat over vakken opnemen.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Neen, neen. Het eerste aspect dat de heer Daniëls heeft aangehaald, is de oriëntering in het secundair onderwijs. We hebben vandaag geen goed zicht op de manier waarop dat gebeurt. Dat is wel van belang om te weten welke remediëring nodig is. We hebben op basis van het rapport inzicht over wat mogelijk is.

Mevrouw Katia Segers (sp·a): Alleszins wordt er beweerd dat studenten vakken opnemen waar ze nog niet genoeg voorkennis voor hebben, maar dat klopt niet. Docenten stellen wel 'prerequisites' op bij elk vak.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Mijn reactie had betrekking op wat in het secundair onderwijs gebeurt.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Mevrouw Tine Soens (sp·a): Ik wil nog even terugkeren naar de opmerking van mevrouw Brusseel over het verhogen van het inschrijvingsgeld. Het gaat over een jaarkost. Als je vier jaar doet over een opleiding van drie jaar, dan betaal je meer inschrijvingsgeld. De verhoging van het inschrijvingsgeld hier aanhalen, is eigenlijk een non-argument.

Ik hoop dat de werkstudenten niet in dit verhaal worden meegenomen omdat dat toch iets anders is. Dat is toch een positief verhaal.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dit is een heel interessante discussie met veel kanten, maar dat mag ons er niet van weerhouden om in te grijpen. Het is belangrijk om in te grijpen op een manier dat het beter wordt. De enige referentie voor het beter worden is de student. Met alle sympathie voor de administratieve lasten. Die moeten we verminderen, maar het moet vooral beter worden voor de studenten. We moeten proberen om in de komende maanden spijkers met koppen te slaan, goed wetende dat er nog een verhaal komt over de oriëntatie die moet verbeteren. Het masterplan secundair onderwijs moet worden uitgevoerd, maar daar kunnen we niet op wachten om nu aan de slag te gaan met de potentiële pijnpunten.

Mevrouw Soens, in verband met die werkstudenten, weet ik dat Brussel verhoudingsgewijs meer werkstudenten heeft. Dat spreekt vanzelf. De flexibilisering is deels daarvoor bedoeld en nuttig. Daar heb ik ook geen probleem mee, maar dat is niet de essentie van de discussie. Het gaat over voltijdse studenten, waar op alle fronten verbetering mogelijk is.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over hoge schoolkosten in het secundair onderwijs – 30 (2014)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp·a): Minister, ik wens u veel succes in deze legislatuur. U staat voor een ongelooflijk belangrijke uitdaging. U bent minister van de toekomst en dat is een mooie bevoegdheid in de politiek. Ik wil me verontschuldigen voor mijn afwezigheid vorige week. Ik was op de OESO-conferentie

in Parijs, waar interessante inzichten over de staat en de stand van ons onderwijs met ons werden gedeeld.

Mijn eerste vraag om uitleg behandelt een interessant onderzoek van de ouderkoepels in het secundair onderwijs aan het begin van het schooljaar. Het siert de koepels dat ze dat onderzoek over de oplopende schoolkosten in het secundair onderwijs zelf voeren.

We zien sterk uiteenlopende kostprijzen, afhankelijk van de opleidingen. Dat lijkt me nog normaal en verdedigbaar. Maar we zien ook een groot verschil in kostprijs tussen dezelfde opleidingen aan de verschillende instellingen in verschillende scholen. Dat is natuurlijk niet altijd evident. We zien een grote variëteit aan activiteiten waarvoor een kostprijs wordt doorgerekend: didactisch en andere materiaal, omkadering, activiteiten, vervoer. Dat kan erg verschillen van school tot school. De moraal van het verhaal is dat er heel weinig transparantie is over de schoolkosten in het secundair onderwijs. Dat is niet noodzakelijk een goede zaak.

Ouders en kinderen zijn zo een beetje overgeleverd aan de willekeur van de instelling wat betreft het doorrekenen van schoolkosten. Wij vinden dat niet zo'n goede zaak omdat we zo het risico lopen dat de schoolkeuze die vrij is en dat moet blijven, niet altijd wordt bepaald op basis van de talenten van het kind of de richtingen die een school aanbiedt, maar op de kostprijs. Dat vinden wij een gevaarlijke evolutie.

De sociaal-economische achtergrond van de ouders mag voor ons nooit bepalend zijn voor het ontginnen van de talenten van kinderen. We moeten als gemeenschap dan ook waakzaam zijn dat we die drempels niet – weze het verdoken – verhogen of opwerpen.

Een ander risico kennen we allemaal uit onze dagelijkse praktijk, als we eerlijk zijn. Toen ik zelf schepen was van Onderwijs heb ik wel eens vastgesteld dat het imago van een school bewust bepaald werd door de kosten die werden doorgerekend. Sommige scholen durven de kosten wel eens pimpen als een soort kwaliteitslabel; andere scholen met een ander publiek hebben het moeilijk om de kosten door te rekenen en krijgen dan eerder een zwak imago, en dat lijkt me ook geen goede zaak.

Minister, hoe zouden we erin slagen om die schoolkosten transparanter te maken? Vindt u het een goede zaak om dat op zijn minst te proberen? Zo ja, hoe gaan we de kosten dan ook proberen te beheersen? Ik weet dat we in een besparingscontext leven, dat er bespaard wordt op de werkmiddelen in het secundair onderwijs. Overweegt u minstens in de eerste brede graad – gesteld en gehoopt dat die er komt – een systeem van maximumfactuur in te voeren?

Kunnen we om de transparantie te bevorderen bijvoorbeeld op stedelijk niveau, op departementsniveau, of minstens in de doorlichtingsverslagen, de schoolkosten die worden doorgerekend aan de ouders opnemen?

De voorzitter: Mevrouw Brusseeel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseeel (Open Vld): Minister, wij delen de bekommernis om de schoolfacturen. Mijn fractie wil uiteraard niet aanvaarden dat de sociaal-economische achtergrond de schoolkeuze of studierichting bepaalt. Op dat punt ben ik het eens met mevrouw Genez. Ik steun haar vraag om transparantie.

Ik wil daar wel meteen aan toevoegen dat wij geen vragende partij zijn voor de maximumfactuur in het secundair onderwijs, omdat we van mening zijn dat de maximumfactuur niet het ideale instrument is om tegelijk de kosten te monitoren en een degelijk aanbod te doen op het vlak van cultuur, educatie en

sportactiviteiten zoals zwemmen. We zien in de lagere scholen dat die activiteiten te lijden hebben onder de maximumfactuur, zeker in landelijke gebieden waar men het vervoer niet kan betalen. Het lijkt me niet wenselijk om dat uit te breiden naar het secundair onderwijs. Veel scholen maken al te weinig ruimte voor cultuurparticipatie en -educatie. Dat hoeft niet altijd veel te kosten, daarover ben ik het met u eens, maar dan moeten we naar creatieve oplossingen gaan om toch een kwalitatief hoogstaand aanbod te doen aan al onze leerlingen, en inderdaad aan een voor iedereen betaalbare prijs.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Mevrouw Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Voorzitter, ik wil graag voortgaan op de vraag van mevrouw Gennez. Op 29 en 30 september berichtte de media het volgende: 10 procent van de leerlingen in de kleuter- en basisschool in Oostende moeten het met lege brooddozen stellen. Vroeger was dit vooral een probleem in de grootsteden, hoe langer hoe meer krijgen ook plattelandsscholen er nu mee te maken.

Niet toevallig stonden een jaar geleden dezelfde berichten in de kranten en werd dit probleem aangekaart in de commissie Onderwijs. Toen werd er onder andere verwezen naar een advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). In dat advies drong de Vlor aan op meer samenwerking tussen Onderwijs en Welzijn. Het behoort inderdaad niet tot de kerntaken van Onderwijs om in gratis maaltijden te voorzien voor leerlingen, en de scholen moeten ook hun facturen kunnen betalen. Dit betekent echter niet dat we zomaar kunnen aanvaarden dat kinderen honger lijden: samenwerking met het OCMW en de sociale diensten is dan ook aangewezen.

Hebt u zicht op de grootte van dit probleem in het Vlaams onderwijs? Zijn er afspraken gemaakt tussen het kabinet Onderwijs en de kabinetten Welzijn en Armoedebestrijding om deze problematiek aan te pakken?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Ik sluit me ook aan bij de vraag van mevrouw Gennez. Ik vind het ook belangrijk dat we die kostenbeheersing onder controle houden. Onderwijs is een recht voor iedereen en moet betaalbaar blijven. Er moeten zo weinig mogelijk drempels zijn. De maximumfactuur in het basisonderwijs heeft ervoor gezorgd dat die schoolkosten beheersbaar zijn geworden. Ze heeft heel wat scholen doen nadenken over onnodige en overbodige schoolkosten.

Toch zijn er nog geregeld problemen. We horen dat in de media. De armoede neemt toe. Heel wat scholen krijgen te maken met onbetaalde facturen. We lezen dan berichten zoals scholen die weigeren aan de kinderen nog maaltijden te geven of die rapporten niet afleveren bij onbetaalde facturen. Daar zit dus nog wel een probleem. Er zijn heel wat mensen die ook nu nog problemen hebben met facturen.

De vraag komt op een ironisch moment, op een moment dat de maximumfactuur in het basisonderwijs wordt opgetrokken omdat er een besparing is op de werkmiddelen. Mevrouw Brusseel, het is inderdaad evident – dat vinden wij ook – dat er voldoende culturele en sportactiviteiten moeten worden gegeven, in het lager onderwijs en zeker ook in het middelbaar onderwijs. Niemand kan daar tegen zijn. Maar ook dat behoort tot de taak van het onderwijs. Dat zou in de werkmiddelen moeten vervat zijn. Als je echter bespaart op de werkmiddelen voor scholen, moet je het geld bij de ouders halen. Dat is echter niet onze visie op onderwijs. Onderwijs is een basisrecht en moet zo kosteloos mogelijk zijn en toegankelijk voor iedereen. Cultuur- en sportactiviteiten zijn inherent aan onderwijs en moeten door de werkmiddelen worden opgevangen. Daar zit, denk ik, een fundamenteel probleem.

Minister, naast een eventuele maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs lijkt het ons ook bijzonder nuttig om iets te doen om de armoede te bestrijden door de studietoelagen automatisch toe te kennen. Daar is al heel lang sprake van. Armoedenetwerken schuiven dit naar voren. Zij willen werk maken van de maximumfactuur maar ook van de automatische toekenning van de schooltoelage. Minister, bent u van plan om dat prioritair aan te pakken? Dat zou voor heel wat mensen al een grote hulp zijn.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik heb tegen het eind van de vorige legislatuur een vraag gesteld over de kostenbeheersing in het secundair onderwijs. Wij hebben dit in het parlement goedgekeurd toen Frank Vandebroucke minister van Onderwijs was. Wij hebben toen de hele afweging gemaakt: maximumfactuur of geen maximumfactuur. Het parlement heeft toen geoordeeld dat het niet wenselijk was om een maximumfactuur in te voeren in het secundair onderwijs. Wij kozen voor het secundair onderwijs wel voor een vorm van kostenbeheersing. Wij stonden daar allemaal achter.

In de loop van de vorige legislatuur heb ik gevraagd in welke mate de scholen effectief aan kostenbeheersing doen en of wij daar zicht op hebben. Ik ben toen, op basis van het antwoord van de minister, tot de vaststelling gekomen dat wij daar geen opvolging voor hebben. Wij vragen dat er een vorm van kostenbeheersing is, maar wij weten niet of dat nu wordt toegepast of niet, en wat het resultaat is. Wij kunnen ons vandaag enkel en alleen baseren op rapporten van ouderkoepels, die ons informeren over de kost binnen het secundair onderwijs. Maar op de wijziging die zich mogelijk heeft voorgedaan binnen de scholen doordat wij in het parlement een beslissing hebben genomen, hebben wij geen zicht. Het was de vorige legislatuur ook niet de optie van de minister om dat te monitoren. Maar ik vraag mij nu toch af hoe wij met een kostenbeheersing omgaan die wij in het parlement hebben goedgekeurd. Wij hebben verwachtingen ten aanzien van de scholen, maar wij hebben het gevoel dat de kosten niet zijn gedaald. Hoe gaan wij om met de kostenbeheersing die wij hebben goedgekeurd?

Minister Hilde Crevits: Collega's, dit is opnieuw een zeer interessante vraag. Er zijn hier twee 'à côté'-discussies toegevoegd aan de vraag. Er is een vraag over de maximumfactuur in het basisonderwijs. Uit respect voor de mensen die een volgende week geagendeerde vraag om uitleg hebben gesteld, zal ik daarop nu niet doorgaan. Ik heb wel goesting, maar ik zal het niet doen. Ik vind dat niet kunnen, we zullen dat luik volgende week behandelen. Dan is er, bij deze vraag over schoolkosten in het secundair onderwijs, een uitgebreide vraag naar de hele discussie over de brede eerste graad. Dat zal ik nu ook niet behandelen. De vraag gaat over de kosten. Als iedereen het daarmee eens is, zou ik het daartoe willen beperken.

Dat onderzoeksrapportje is heel interessant. Het is geen wetenschappelijk onderzoek, maar het is niet omdat het niet wetenschappelijk is dat het niet interessant zou zijn. De cel Ouderbetrokkenheid is een netoverschrijdend samenwerkingsverband tussen de drie ouderkoepelverenigingen: de Koepel van Ouderverenigingen van het Officieel Gesubsidieerd Onderwijs (KOOGO), de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV) en GO!-ouders. Ze hebben aan een tweehonderdtal ouders gevraagd om gedurende het schooljaar 2012-2013 een kostendagboek bij te houden. Het resultaat van dat onderzoek werd overgemaakt aan de administratie (zie [rapport](#)). Dat is van voor mijn tijd. Nu ja, mijn tijd is nog maar heel kort. (*Gelach*)

Ik vind het wel chique om te zeggen dat het van voor mijn tijd is. Ik voel mij nu heel belangrijk. (*Gelach*)

Ik heb het wel al gelezen. Het is heel interessant. Er werden hierover een aantal zeer interessante aanvullende vragen gesteld. Het is belangrijk dat we op

kostenbeheersing blijven inzetten. Ook in het secundair onderwijs. Er bestaan vandaag een aantal decretale verplichtingen waarvan ik mij afvraag of scholen ze wel accuraat toepassen. Ik heb hier, terwijl jullie vragen aan het stellen waren, druk zitten lezen. Ik kan twee dingen tegelijk doen: lezen en luisteren.

Scholen zijn vandaag verplicht om bij het schoolreglement een bijdrageregeling te voegen. Die moet aan de ouders inzicht geven over de te verwachten schoolkosten. Ze zijn decretaal verplicht om die bijdrageregeling correct te communiceren met de ouders. Ik vind dat belangrijk als basis. Elke school moet op een transparante wijze zeggen welke kosten redelijkerwijze mogen worden verwacht. Wie kijkt naar de resultaten van dat onderzoek, ziet dat daar al het schoentje een beetje knelt. Van die tweehonderd ouders zijn er veel die het op voorhand niet zo duidelijk wisten, en ze wisten ook niet, toen ze de facturen kregen, waarvoor het moest dienen. Op dat punt moeten we werken.

Verder heeft het Rekenhof, naar aanleiding van andere rapporten, gezegd dat de administraties bij die scholen aansturen op de opstelling van een bijdrageregeling die volledig en duidelijk is en kostennota's voor de ouders die voldoende en correcte informatie bevatten. De basis is het inzicht. Je moet weten wat je moet betalen en waarvoor. Daaraan moeten we werken.

Moeten de scholen dat elk op hun eigen manier doen of kunnen we de scholen een instrument aanreiken om te monitoren? Er loopt – en dat is interessant – bij mijn diensten een onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek dat nagaat of je een studiekostenmonitoringssysteem kunt opzetten waarvan je gebruik zou kunnen maken om schoolkosten te monitoren. De oplevering van dat systeem is vastgelegd voor het najaar van 2015. Ik heb dat niet uitgevonden, het loopt al. Ik moet nog eens navragen hoe het precies werkt, maar het lijkt mij wel nuttig om na te gaan hoe die schoolkosten worden gemonitord.

Bovendien, collega's, is er een specifieke zaak die het in het secundair onderwijs een beetje moeilijker maakt om te spreken over een maximumfactuur. Ik vind dat persoonlijk heel moeilijk: er zijn heel verschillende richtingen en de ene is duurder dan de andere. Moet je dan per richting een factuur bepalen? Ik zal er volgende week meer over zeggen, maar ik heb graag dat het eenvoudig is en dat de mensen niet beginnen te vergelijken tussen de verschillende richtingen.

Ik vind dat een school transparant moet communiceren met wie schoolloopt over de te verwachten kosten. Ik wil nagaan of het studiekostenmonitoringssysteem iets is dat zou kunnen worden gebruikt door scholen. Want blijkbaar zijn er heel veel verschillen tussen scholen onderling. En zelfs al volg je dezelfde richting, dan kan daar nog een groot verschil zijn.

Mevrouw Helsen heeft gelijk: het is nog niet gemonitord, behalve het onderzoek bij tweehonderd gezinnen waaruit we een aantal interessante zaken kunnen halen.

U vraagt of het mijn bedoeling is om een maximumfactuur in te voeren. Op dit ogenblik is dat niet mijn bedoeling. Ik zie dat mijn administratie een aantal suggesties heeft gedaan, zoals het informeren van de scholen over het belang van een transparante kostenbeheersing en over de commissie Zorgvuldig Bestuur. Misschien moeten we alvast daar werk van maken. Anno 2014 zijn er inderdaad nog een aantal problemen inzake die transparantie.

Ik heb dus een aantal knelpunten vermeld die het voor mij moeilijk maken om een maximumfactuur in te voeren. Ik vind dat helderheid en duidelijkheid de eerste prioriteit zijn.

Wat de transparantie betreft, is er de decretale verplichting, het schoolreglement, de schoolraad die moet worden geraadpleegd, de bijdrageregeling die in het schoolreglement moet staan. Daarnaast moeten we bekijken wat we met die monitor zouden kunnen doen.

Er zijn suggesties gedaan over die studietoelage. Dat is het omgekeerde. Ik denk dat het aansluit bij de vraag van mevrouw Meuleman. Ik vind het bijna evident dat het geautomatiseerd is als je recht hebt op een studietoelage. Ik heb begrepen dat de schooltoelagen vanaf het schooljaar 2014-2015 effectief ook gedeeltelijk automatisch zullen worden toegekend. Wat betekent dat? Als je een toelage voor de eerste keer aanvraagt, moet het nog via de klassieke weg. Vanaf het tweede jaar gebeurt alles automatisch en moet de potentiële aanvrager enkel nog zijn of haar goedkeuring geven.

Wat mij betreft, mag alles automatisch lopen. Ik heb de knelpunten gelezen die er zijn bij het automatiseren. Je moet dan iedereen aanspreken en hebt heel veel gegevens nodig. Ik weet dat mijn voorganger pogingen heeft ondernomen om dat te realiseren. Daarom is de eerste stap gezet. De eerste keer moet je zelf een aanvraag indienen en vanaf de tweede keer gaat het automatisch. Ik vind de zorg daarover terecht.

Ten slotte was er nog een vraag over de middagmalen. Die vraag hangt natuurlijk ook samen met het schooltoezicht. In het vrij onderwijs wordt er al heel lang een bijdrage gevraagd voor het schooltoezicht onder de middag. Ik weet dat het nu ook in sommige steden en gemeenten wordt gevraagd in het gemeentelijk onderwijs. Ook hier is absolute transparantie en zeer goede communicatie van belang. Dat is trouwens ook niet altijd even goed gelukt met de ouders.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Het is inderdaad goed om de discussie niet te overladen. In onderwijs wordt vaak te veel op één hoop gegooid, waardoor de kar dan door haar assen zakt en we geen vooruitgang meer boeken. Ik wil het expliciet niet hebben over het basisonderwijs. Laten we proberen dat volgende week te doen. Over het optrekken van de maximumfactuur zullen we ongetwijfeld nog heel vaak discussie voeren.

Eerst en vooral wil ik u danken voor uw engagement om kostenbeheersing ernstig te nemen. Ik denk echt dat het een probleem is. Er is niet enkel dit onderzoek van de ouderkoepels. Het is eigenlijk spijtig of tragisch dat we, anno 2014, wanneer er zoveel wordt gemeten, zeker in ons onderwijs, aan ouders moeten vragen om een overzicht te maken waarop wij ons dan baseren om ons beleid te voeren. Dat lijkt mij niet van deze tijd.

Ik ben zelf schepen geweest en heb vanuit de stedelijke overheid ook pogingen gedaan om die kosten te monitoren. Scholen staan daar niet altijd even open voor. Getuige het feit dat er effectief een decretale verplichting bestaat en dat veel ouders het niet weten, niet alleen ouders die doorgaans niet makkelijk aan informatie geraken, maar ook andere, hoogopgeleide ouders, omdat de school aan het begin van het jaar nog geen duidelijk overzicht heeft van wat er in de loop van het jaar zal worden doorgerekend aan de ouders. Ik denk dat dat in sommige scholen het probleem is. Dus graag transparantie.

Er zijn heel wat instrumenten die scholen samenbrengen en kenmerken van leerlingen verzamelen. Kunnen we niet proberen het overzicht heel dicht bij de scholen samen te brengen? Dit kan op een objectieve manier worden gecommuniceerd, niet alleen vanuit de scholen zelf maar ook vanuit netoverschrijdende

en autonome instanties die burgers informeren. Kan dit, naast het instrument waarvan u spreekt, eventueel worden onderzocht? Het is een goede zaak om uniform te monitoren. Scholen zijn snel geneigd te zeggen dat ze geen boodschap hebben aan planlast. Als het departement een instrument kan aanbieden, is dat argument snel gecounterd. Transparantie staat voorop.

Mevrouw Brusseel zegt dat er een aantal opdrachten té belangrijk zijn om de maximumfactuur niet in te voeren of uit te breiden, zoals sport- en cultuuractiviteiten en voor het basisonderwijs ook voor-, middag- en naschoolse opvang. Als onderwijs een basisrecht is – wat mij betreft is het de belangrijkste gemeenschapsvoorziening die er bestaat –, dan moeten we aan ouders durven te zeggen dat de schooldag niet alleen begint om halfnegen en eindigt om twintig over drie of vier uur. Die schooldag duurt voor veel kinderen langer omdat de ouders gaan werken. Dat is een goede zaak en dat willen we aanmoedigen. Ik pleit ervoor om alles samen te nemen om na te gaan wat de basisopdracht is. Dit zijn geen dingen die we extern aan een schooldag kunnen blijven beschouwen. Wat mij betreft, hoort zinvolle voor- en naschoolse opvang daar ook bij, net zoals middagopvang en culturele en sportieve activiteiten. Laat ons nagaan wat dat allemaal samen kost naast de specifieke les- en leeropdracht. Op die manier voeren we een veel eerlijkere discussie en kunnen we ermee stoppen om vanuit verschillende niveaus facturen aan gezinnen te sturen.

Heel veel steden en gemeenten hebben in het verleden vanuit het lokaal flankerend onderwijsbeleid een dotatie gegeven aan de netten om bijvoorbeeld middagopvang te organiseren. De stedelijke besparingen maken ook daar slachtoffers. Het komt allemaal op de rug van de ouders en de scholen terecht. De discussie moet zo breed mogelijk worden gevoerd.

Ik dank u om de transparantie te willen monitoren, zowel centraal als gedecentraliseerd. Het debat over de maximumfactuur moet zeker worden gevoerd met alle kosten die ouders maken in het kader van een schooldag.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Mevrouw Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. De transparante schoolrekening is sowieso van belang, transparante communicatie daarover evenzeer. Op die manier weten ouders op voorhand ongeveer wat het zal kosten. In die communicatie kan misschien ook worden meegegeven dat, indien het niet lukt om de factuur in één keer te betalen, er een kostenspreiding mogelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik ben het ermee eens dat er grote verschillen zijn in het secundair onderwijs tussen richtingen en dat het daarom moeilijker is om een maximumfactuur in te voeren. Onder meer onderwijskoepels stellen echter dat het kan worden geprobeerd in de brede eerste graad waar de verschillen nog niet zo groot zijn. Deze ambitie zou tijdens deze legislatuur vooropgesteld kunnen worden om dan later het systeem eventueel uit te breiden. Ik heb begrip voor de moeilijkheden die achteraf kunnen ontstaan, maar ik vind het jammer dat u dat niet van plan bent.

Wat betreft de schooltoelage is er een gedeeltelijke automatische toekenning. Heel wat verenigingen vinden het jammer dat dit niet volledig automatisch gebeurt. Er is nog steeds een hoge drempel om de aanvraag te doen en heel wat mensen weten ook niet dat ze recht hebben op een schooltoelage. U zegt dat u niet verder kunt gaan en dat er heel wat praktische moeilijkheden zijn om de toelage volledig automatisch in te voeren en te geven aan iedereen die er recht

op heeft. Welke initiatieven plant u dan om mensen die er recht op hebben maar ze niet aanvragen, toch te bereiken?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik vind het vreemd dat mevrouw Gennez zegt dat er nog niets wordt gedaan voor de monitoring. Mijn voorganger was van uw partij. Ik ga er geen gewoonte van maken om het systematisch te zeggen, maar ik kan alleen maar vaststellen dat het zo is. Ik ben ook voorzichtig met grote uitspraken te doen dat ik het allemaal beter ga oplossen. Anno 2014 is het zo dat het bijzonder moeilijk is om de schoolkosten zorgzaam te monitoren. U leidt daaruit af dat ik een systeem ga opzetten om centraal alles te monitoren. Ik heb dat nog niet gezegd. Ik wil eerst nagaan wat men nu al aan het maken is. Er kan misschien al een monitoringinstrument aan de scholen worden aangereikt. Voor mij is het het allerbelangrijkst dat ouders een zeer correct zicht hebben op de kosten die worden aangerekend. Ik ben daar zeer gevoelig voor. Heel veel scholen doen dat goed; ik wil dus geen afbreuk doen aan het goede werk dat wordt geleverd. Ik zeg dus nu niet dat we het centraal vanuit Brussel zullen monitoren. Ik wil eerst eens nagaan welk instrument eruit komt. Ik ga er ook niet op wachten, want het is voor eind 2015. Het is snel maar toch ook nog een jaar. We kunnen nu de scholen misschien nog een mail sturen en erop wijzen dat het voor alle ouders belangrijk is.

Mevrouw Meuleman, we verschillen een beetje van mening over de maximumfactuur. Voor mij is inzicht zeer cruciaal vooraleer we weer gaan zeggen wat er niet mag. U zegt dat het misschien goed is om al te starten in het eerste en tweede middelbaar. Ik wil het debat proper voeren zolang we geen goed zicht hebben. Er zijn de 200 ouders, maar het monitoringinstrument is voor mij wel belangrijk.

Wat de studietoelagen betreft, hebt u gelijk. U hebt een punt. Het zou ideaal zijn als ze geautomatiseerd zouden zijn. Het klopt dat ongeveer een vierde van de studenten een studiebeurs heeft. Ik ben er echt van overtuigd dat sommige ouders uit het secundair onderwijs niet weten dat hun kind recht heeft op een studietoelage en dat dit een belemmering is om hen verder te laten studeren. De vraag is natuurlijk hoe we dat kunnen automatiseren. Het betekent dat je al vanaf de kleuterleeftijd een traject hebt: alle kinderen die schoollopen moeten worden gecheckt. Er zijn praktische obstakels.

Ik sta er ook van versteld hoeveel mensen nog informatie voor studiebeurzen komen vragen. Als ze het weten, vragen ze ze wel aan volgens mij, maar niet iedereen weet het. Ik ben ervan overtuigd dat nog een aantal mensen uit de boot vallen. Er zijn misschien mogelijkheden: de kinderbijslag wordt hervormd en misschien kan daar iets aan worden gekoppeld. Ik weet het niet en het is ook logisch dat ik het nog niet weet.

Ik ben het met u eens dat de automatisering voor een deel democratisering betekent, zoals wanneer het gaat over hoger onderwijs, maar daarmee is het nog niet opgelost. Automatiseren zou ideaal zijn. Het is mijn voorganger ook niet gelukt, maar de ambitie deel ik. Wij gaan zoeken of er kanalen zijn of gegevensinstanties waarmee een koppeling kan gebeuren. Die zoektocht gaat dus verder. De bezorgdheid deel ik. Ik ben er niet van overtuigd dat mijn voorganger steken heeft laten vallen waardoor het nog niet is gebeurd. Ik wil gewoon de complexiteit weergeven, zonder de ambitie in vraag te stellen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolzwemmen – 49 (2014)

VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de zwemlessen in het basisonderwijs die in het gedrang komen – 9 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Barbara Bonte tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het snoeien in zwemlessen op school – 25 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Minister, u loopt snel, u bent sportief, dus ook de zwemlessen op school moeten u na aan het hart liggen. Een gezonde geest in een gezond lichaam, dat kan niet vroeg genoeg beginnen.

Het is evident dat de eindtermen voor het basisonderwijs en het eerste jaar van het secundair onderwijs vermelden dat kinderen moeten kunnen leren zwemmen. In heel veel scholen wordt er toch wel wat bekibbeld op die zwemlessen. Men heeft er een aantal objectieve redenen voor, maar toch moeten we heel waakzaam zijn dat we die eindterm bewaken.

Scholen zeggen dat er alsmaar minder gemeentelijke zwembaden zijn, dat er weinig plaats in het zwembad is, dat ze de bus naar het zwembad moeten betalen, dat er geen noodzaak is om zwemlessen elk jaar aan te bieden. Ik vind dat een heel gevaarlijke evolutie. Heel veel kinderen kunnen na een jaar niet zwemmen. Kunnen zwemmen is uiteraard de evidentie zelve, wil je niet verdrinken.

Ik ben daar niet alleen bezorgd over. Ook de Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen (VCOV) heeft dezelfde bezorgdheid en ziet dat in de praktijk heel veel scholen de zwemlessen afschaffen. Alsmaar meer privé-zweminstructeurs worden warm gemaakt om zwemlessen te geven, maar het niveau van die instructeurs – minister Muyters heeft het ook gezegd in de krant – is niet altijd goed genoeg opdat kinderen deftig leren zwemmen. We gaan toch niet naar een privatisering van de zwemles? Dat lijkt me een groot risico in een moderne, sportieve, fitte en gezonde samenleving.

Minister, hoe gaat u betaalbare zwemlessen garanderen? Met welke actoren plant u overleg? Tegen wanneer mogen we structurele oplossingen verwachten? Blijft 'kunnen zwemmen' vervat in de eindtermen van het onderwijs? Zo niet, hoe zorgen we er dan voor dat alle jonge kinderen zich veilig in het water kunnen bewegen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Minister, De Standaard kopte recent 'De zwemles dreigt kopje-onder te gaan'. Steeds meer scholen waar zwemlessen worden aangeboden, beginnen erin te snoeien, om allerlei redenen: er zijn minder zwembaden, het vervoer is te duur, de kostprijs van de zwembaden stijgt.

Ik wil niet het debat voeren dat we in 1998 zijn beginnen te voeren over de eindterm 'zwemmen'. Dat was een van de meer bijzondere debatten die ooit

gevoerd zijn. Ik wil ook niet verwijzen naar alle uitspraken ter zake van het Arbitragehof of de Commissie Zorgvuldig Bestuur. Er is geen definitie in de eindtermen, maar als ik dan lees dat onder zwemmen wordt verstaan: 'zich in of op het water drijvend houden en zich voortbewegen', en ik lees in de krant een titel als 'Hondjesslag mag', dan begin ik mij toch wat vragen te stellen. Is het dat wat we voor ogen hebben?

De concretisering daarvan is dan dat men zich doelmatig en veilig moet kunnen voortbewegen in het water. Minister, bent u het ermee eens dat leren zwemmen, op een ordentelijke manier, met inbegrip van watergewenning, tot de basistaken van het basisonderwijs behoort?

Welke oplossingen ziet u, gezien de gestelde problemen, om elk kind ten minste de eindtermen zwemmen te laten behalen? Voor één schooljaar is de kostprijs voor zwemmen inbegrepen, maar dat weerhoudt scholen er uiteraard niet van om nog meer zwemlessen te organiseren. Maar dat brengt mij bij het debat over de maximumfactuur, en dat zullen we een andere keer voeren.

De voorzitter: Mevrouw Bonte heeft het woord.

Mevrouw Barbara Bonte (Vlaams Belang): Minister, de zwemlessen waren de voorbije weken inderdaad verschillende keren in het nieuws, omdat ze voor veel scholen financieel niet meer haalbaar blijken. Sinds het schooljaar 2000-2001 heeft elk kind in het lager onderwijs recht op een schooljaar gratis zwemmen. Dat betekent dat de school voor elke leerling gedurende een schooljaar de kosten draagt, zowel voor het vervoer naar en van het zwembad als voor de toegangsprijs. De school mag ook aan meerdere leerlingengroepen zwemlessen aanbieden, maar de kost die ze daarvoor aanrekent, mag niet zomaar worden doorgerekend aan de ouders, vanwege de maximumfactuur.

Ouderverenigingen trekken aan de alarmbel. Zij vinden niet dat zij de verantwoordelijkheid moeten dragen voor het leren zwemmen of het inzamelen van middelen voor de nog bestaande lessen. Zij vinden dat leren zwemmen de verantwoordelijkheid is van het onderwijs en vragen daar ook de nodige financiële middelen voor.

Ook het onderwijzend personeel ijvert voor meerdere jaren zwemles. De leerkrachten achten het anders zeer moeilijk voor de leerlingen om de eindtermen te halen.

Minister, u hebt begrip getoond voor het feit dat sommige scholen de kostprijs van schoolzwemmen te hoog vinden. U zou overleg plegen met de scholen om het zwemmen betaalbaar te houden. Heeft dat overleg intussen plaatsgevonden? Wat waren de belangrijkste bevindingen van dat overleg? Welke maatregelen zult u nemen om zwemmen op school in alle scholen mogelijk te blijven maken?

Ik wil de vraag nog even opentrekken naar gelijke onderwijskansen (GOK), wat nu socio-economische status (SES) heet. Sinds het GOK-decreet in 2012 in een nieuw kleedje werd gestoken, maakt de GOK-financiering, die vroeger een bijkomende financieringsregel was, deel uit van de reguliere financiering voor kleuter- en lager onderwijs.

Scholen met veel SES-leerlingen krijgen veel meer financiële middelen dan scholen met weinig SES-leerlingen. In de praktijk zijn het dan voornamelijk de plattelandsscholen die getroffen zijn. Daardoor is het voor hen veel moeilijker om bijvoorbeeld zwemlessen te organiseren. Zij moeten bovendien vaak veel verder rijden dan scholen die in de stad gelegen zijn. Wat is uw reactie op die stelling? Bent u van plan om het SES-decreet te herzien? Zult u een extra inspanning doen voor de plattelandsscholen?

De voorzitter: De heer De Potter heeft het woord.

De heer Jenne De Potter (CD&V): Als nieuwkomer heb ik eens gekeken welke vragen hierover in het recente verleden gesteld zijn. Ongeveer een jaar geleden, op 16 oktober, is dezelfde problematiek hier ook aan bod gekomen. Ik deel uiteraard de bezorgdheid die de collega's hier hebben geuit.

Er wordt nu aan de alarmbel getrokken door de VCOV, die in een open brief stelt dat het schoolzwemmen onder druk komt te staan. Vaak wordt gewezen op het feit dat steden en gemeenten ofwel hun zwembaden sluiten of afstoten, ofwel de tarieven optrekken, waardoor het in de praktijk moeilijker en duurder wordt om het zwemmen te organiseren.

In 2001 is inderdaad beslist dat elk kind in het lager onderwijs recht heeft op één jaar gratis schoolzwemmen. Men gaat er immers van uit dat de kinderen op dat ene jaar zouden kunnen zwemmen. Iedereen die af en toe eens gaat zwemmen, weet dat het niet voor elk kind evident is om dat zwemmen volledig en veilig onder de knie te krijgen.

Minister, ik heb gelezen dat u op zoek gaat naar een structurele oplossing om de zwemlessen binnen het curriculum te houden en ze betaalbaar te houden voor zowel scholen als ouders. Is er al een onderhoud geweest met de actoren? Wat is uw visie daarop? Hebt u er al een idee van welke maatregelen u zou kunnen nemen om de financiering betaalbaar te houden en het zwemmen effectief binnen het curriculum van het lager te onderwijs te houden?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Voorzitter, minister, collega's, ik heb hierover een actuele vraag gesteld in 2013. Jammer genoeg was mevrouw Gennez toen lid van de Kamer en niet van deze assemblee, want dat heeft toen wel voor wat hilariteit gezorgd. Uw goede vriend Pascal Smet was namelijk niet zo bekommerd, zo kon ik toch afleiden uit het antwoord dat ik kreeg. Hij zei mij dat ik als liberaal net blij moest zijn dat de privémarkt het zo geweldig goed deed op het vlak van zwemlessen.

Ik ben toen zo stout geweest om hem een les in socialisme te geven. Ik heb hem gezegd dat veel kinderen die niet uit gegoede families komen, nooit zouden zwemmen, mocht het niet zijn van het zwemmen op school. Ik heb hem gezegd dat ik zeer bedroefd was over zijn antwoord en het feit dat hij dat weglachte. Ik heb dan ook nog een schriftelijke vraag gesteld, om te weten of er meer concrete cijfers waren over het zwemmen. Het antwoord was zeer kort: "Er is geen informatie over."

Minister, als ik hoor dat kinderen het met één jaar zwemmen moeten stellen, denk ik net als u dat dat niet voldoende is, zeker voor kinderen die nooit eens recreatief gaan zwemmen in hun vrije tijd. Komen die dan op hun twaalfde eens aan de vijvers van Hofstade of aan zee, en ze wagen zich te ver, dan kunnen ze zich niet redden. Dat is dramatisch. Ik vind dat heel erg. Ik denk dus dat daar een uitdaging ligt, ook al zitten we financieel in een niet zo gemakkelijke positie.

In steden als Brussel en Antwerpen gaan heel veel kinderen te weinig zwemmen en zijn er, bijvoorbeeld in Brussel, ook te weinig zwembaden. En wat de lesgevers betreft: misschien zijn niet alle privélesgevers daar heel goed in. Dat zou kunnen. Ik heb daar geen cijfers over.

Ik heb ook al getuigenissen gehoord van onderwijzers die stelden dat zij daar niet voor opgeleid zijn. Idealiter wordt de zwemles gegeven door iemand die daar echt voor opgeleid is, namelijk een regent of een master lichamelijke opvoeding.

Het is immers ontzettend belangrijk om dat goed te leren, en niet 'op zijn hondjes'.

Dat is het standpunt van mijn partij dat ik hier wou meegeven. De vragen hoef ik niet te herhalen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, ik heb een aantal vragen om uitleg meegebracht die vroeger al over dit onderwerp zijn gesteld. Mevrouw Brusseel was me echter te snel af. Dat geeft uiteraard niet.

Ik wil het eerst even over de eindtermen hebben. In de eindtermen voor het lager onderwijs staat in hoofdstuk 1.23 tot 1.25 dat kinderen in verschillende milieus moeten kunnen bewegen: "Kinderen moeten kunnen bewegen op een aangepaste manier in de vrije natuur." Daarover gaat het nu even niet. Even verder staat het volgende: "Kinderen moeten ongeremd en spelend kunnen bewegen in het water." Dat verwijst allicht naar de hondjes waarover de heer Daniëls het had. Er staat ook dit: "Kinderen voelen zich veilig in het water en ze kunnen zwemmen." Dit ligt voor mij gevoelig, ik heb zelf aan competitie-zwemmen gedaan. Wie 'op zijn hondjes' beweegt, zwemt in mijn ogen niet. Dat valt wel onder spelend bewegen in het water. Daar heb ik geen problemen mee.

Sport lijkt me een essentieel onderdeel van de ontwikkeling van jonge kinderen. Kinderen moeten zich kunnen ontwikkelen. Volgens de eindtermen moeten ze kunnen zwemmen. Dat is voor elk kind cruciaal.

Wie op de leeftijd van acht, negen of tien jaar technisch juist leert zwemmen, houdt die vaardigheid heel zijn leven. Ik heb lang geleden het geluk gehad een sportjuffrouw te hebben die dat goed kon. Ik heb in het basisonderwijs technisch juist leren zwemmen. Ik merk nu nog dat dit een goede les is geweest. Ik maak hier een beetje reclame voor mijn zwemstijl, maar meer nog voor die vroegere schooljuffrouw. Volgens mij kan iemand op een jaar tijd leren zwemmen. Indien dat op een goede wijze wordt aangeleerd, moet dit lukken.

Ik zal me in dit antwoord beperken tot de eindtermen en de associatie tussen het kunnen zwemmen en de verplichting voor scholen om dit gedurende een jaar gratis aan te bieden. Ik wil het nu niet over de maximumfactuur hebben. Dat kan volgende week aan bod komen.

Sinds het schooljaar 2000-2001 heeft elk kind in het lager onderwijs recht op een jaar lang gratis schoolzwemmen om de eindtermen te kunnen halen. Technisch moet dit mogelijk zijn, maar er zijn echter een paar problemen.

Ik ben me hiervan bewust. De heer De Meyer heeft me in het verleden, toen ik nog minister van Mobiliteit was, al eens een vraag om uitleg gesteld over de betaalbaarheid van het busvervoer. Ik heb toen een paar keer met minister Smet vergaderd om samen na te gaan of hier iets aan konden doen. Die materie is natuurlijk vrij complex.

We zullen creatief moeten zijn. Sommige scholen liggen in een verstedelijkt gebied en zijn niet ver van een zwembad verwijderd. Voor sommigen is dit relatief gemakkelijk. Vandaag of gisteren heb ik gelezen dat tien tot twintig scholen in Vlaams-Brabant samenwerken. Ze hebben fietsen aangekocht en de leerlingen fietsen naar het zwembad. Dat is een creatieve oplossing. Er is immers ook een eindterm die stelt dat kinderen moeten kunnen fietsen en zich veilig op het traject moeten kunnen verplaatsen. De combinatie werkt ook kostenbesparend. Hier wordt op twee fronten gewerkt. Er bestaan, met andere woorden, goede voorbeelden.

De scholen zijn vrij om te kiezen op welke wijze ze de eindtermen invullen. Daar zal ik de komende jaren op blijven staan. Het is niet mijn taak te stellen op welke wijze dit moet gebeuren. Ik zal de eindtermen ook niet wijzigen. Ik heb niet de indruk dat daar iemand voor pleit, maar voor mij is dit een belangrijk punt.

We moeten natuurlijk nagaan hoe we de vervoerskosten naar het zwembad in toom kunnen houden. Bovendien moet er natuurlijk een zwembad zijn. Het aantal bestaande zwembaden zal niet wonderbaarlijk stijgen. Integendeel, het aantal daalt zelfs.

Ik zal, samen met minstens twee andere leden van de Vlaamse Regering, onderzoeken hoe we gericht op die sportinfrastructuur kunnen inzetten. We zullen hierbij zeker ook aandacht aan de zwembadproblematiek schenken. Dit punt is trouwens expliciet in het Vlaams regeerakkoord opgenomen. We moeten nagaan hoe we hier de komende jaren mee willen omgaan.

Het Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid en de verschillende onderwijskoepels hebben een protocol met betrekking tot het schoolzwemmen afgesloten. Dit protocol dient als basis voor overeenkomsten die de gemeenten, de zwembaden en de scholen kunnen afsluiten. In dat protocol is tevens een engagementsverklaring opgenomen met betrekking tot het bereiken van de eindtermen zwemmen en tot de toegang tot de zwembaden. De directies van de zwembaden engageren zich ertoe leerlingengroepen voorrang te verlenen en kwaliteitsvol zwemonderricht aan te bieden. Als er een zwembad is, moet dit natuurlijk ook voldoende voor de scholen worden opengesteld. Dit protocol maakt de mogelijkheden wat groter en is in dit verband zeer interessant.

Ik zal op twee vlakken overleg plegen, namelijk met de beleidsdomeinen Sport en Mobiliteit. Het is voor mij nuttig de zwembadlocaties in Vlaanderen eens in kaart te brengen. We zullen dan immers kunnen zien of iedereen op een haalbare wijze ergens kan geraken. In dit verband is al overleg met Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid gepland. Het probleem is nog niet opgelost. Zoals de voorbeelden van mevrouw Brusseel hebben aangetoond, is het ook niet pas de voorbije twee maanden ontstaan.

Iemand heeft een link met de SES-middelen gelegd. Ik vind dit gevaarlijk. Ik ben niet helemaal zeker dat de kostenstructuur verschilt en dat het op het platteland meer dan in de stad kost. Veel plattelandsgemeenten beschikken in de buurt over een zwembad. Het zal misschien wat minder zijn, maar ik wil hierover geen definitieve uitspraken doen. Scholen in een verstedelijkt gebied waar niet veel natuur in de buurt ligt, hebben misschien wat meer moeite om de eindterm in verband met het vrij bewegen in de natuur te halen. Iedereen heeft zijn problemen.

Het financieringsmechanisme voor het basisonderwijs wordt momenteel geëvalueerd. We onderzoeken welke factoren bijdragen tot de verschillen in behoeften met betrekking tot de werkingsmiddelen. We zullen het juiste verband leggen tussen de behoeften aan werkingsmiddelen en de aanwending van die werkingsmiddelen. De passage in het Vlaams regeerakkoord over de evolutie naar een gelijke toelage moet in die zin worden geïnterpreteerd. Dit gaat om de basis van de huidige evaluatie.

Ik vat even samen. De eindtermen blijven zeker bestaan. Sommige scholen hebben het moeilijk. We moeten dit onderzoeken. Sommige scholen slagen er wel in op een betaalbare wijze een zwembad te bereiken en in een goede opleiding te voorzien. Als er zwemlessen worden gegeven, zijn er minder problemen. Het probleem is vooral dat er soms geen zwembad in de buurt is.

In feite beperkt de problematiek zich momenteel tot de vragen hoe we ervoor kunnen zorgen dat scholen op een betaalbare wijze aan een zwembad geraken

en hoe we de kosten kunnen drukken. Er zijn al contacten met De Lijn geweest. Een gedeelte van het vervoer wordt op die manier verzorgd. De vraag is op welke wijze de scholen dit in de toekomst zullen kunnen blijven doen. Ik volg dit op. Ik heb overleg gepland. Iedereen mag hierover natuurlijk opvolgingsvragen stellen. We zullen in elk geval trachten alles beheersbaar te houden.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp·a): Bij mijn weten heeft voormalig minister Smet altijd voor een openluchtzwembad in Brussel gepleit. Ik vind het sympathiek dat de minister niet systematisch naar het verleden wil verwijzen. Volgens haar moeten we naar de toekomst kijken. Dat lijkt me belangrijk. Alle kinderen, ouders en instellingen zijn vragende partij.

Als we met dergelijke generieke problemen zitten, zoals het onderscheid tussen stad en platteland met betrekking tot zwembaden of de transparantie en de kostenbeheersing die daarstraks ter sprake zijn gekomen, lijkt het me belangrijk of nuttig over decentrale structuren te beschikken. Kunnen de steden en de gemeenten of de lokale overlegplatformen (LOP's) niet voor die monitoring zorgen? Dit lijkt me efficiënter dan dat centraal te benaderen. Volgens mij wordt dit heel ingewikkeld en bijna niet uitvoerbaar voor het departement.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik ben blij dat zwemmen voor u hetzelfde als voor ons betekent. Ik zal nog even een geschiedenisles geven. De eerste eindterm die het zwemmen moest vertegenwoordigen, hield in dat kinderen door het water heen moesten kunnen bewegen. Met laarzen aan door een plas met een diepte van 5 centimeter stappen, kon hier ook onder vallen. Het is duidelijk dat nu ook de hondjesslag moet worden begrepen als spelend bewegen in het water.

Minister, ik deel uw bekommernis dat we moeten zorgen dat er genoeg zwembaden en faciliteiten zijn om het überhaupt mogelijk te maken. Het is ook een belangrijk signaal dat we niet aan de eindterm zwemmen gaan zagen om te zeggen dat het al goed is als je kunt overleven in het water, en dat we hoe je dat doet, overlaten aan de leerling in kwestie. Het is goed dat we ambitieus durven te zijn en zeggen dat het over zwemmen gaat zoals iedereen dat begrijpt.

De voorzitter: Mevrouw Bonte heeft het woord.

Mevrouw Barbara Bonte (Vlaams Belang): Minister, ik ben blij dat u zwemmen op school heel belangrijk vindt, dat u met uw collega's zult bekijken hoe de infrastructuur kan worden aangepast en verbeterd. Ik ben ook blij dat u overleg gaat plegen en dat u creatieve oplossingen zoals fietsen naar het zwembad stimuleert. Dat juich ik zeker toe.

Leren zwemmen is heel belangrijk voor kinderen. De zwemlessen op school mogen zeker niet wegvallen. Kinderen leren het best zo vroeg mogelijk zwemmen, al is het maar om zich te kunnen beredderen in geval van een ongeluk of een andere noodsituatie.

Zwemmen is toch een gedeelde verantwoordelijkheid van ouders en school. De school moet niet alles organiseren. Anders zitten de kinderen van acht tot acht op school en dat kan toch de bedoeling niet zijn. Ouders hebben ook hun verantwoordelijkheid.

Wat me zorgen blijft baren, is de situatie van de plattelandsscholen. Het gaat niet enkel over zwemlessen, maar ook over andere schooluitstappen zoals naar de

bioscoop of een museum in een nabijgelegen stad. Ze hebben altijd extra vervoer nodig. Minister, ik vraag u om daar aandacht aan te schenken, zodat ze financieel niets te kort komen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Bonte, met uw laatste opmerking ben ik het absoluut eens, maar dat zullen we volgende week ook hernemen als we het hebben over de maximumfactuur. Over het zwembad kun je niet veralgemenen. U maakte de sprong met de vraag om dan onmiddellijk de parameters te veranderen. Daar ben ik voorzichtig in, omdat die gekoppeld zijn aan andere kenmerken van leerlingen. Maar u hebt absoluut een punt.

Voor scholen die niet in een grootstedelijke of zelfs een stedelijke context gelegen zijn, is het heel wat moeilijker om op museumbezoek te gaan. Ook voor het zwemmen kan dat een probleem vormen. Ik probeer het zo zuiver mogelijk te houden.

Mevrouw Gennez, ik wil absoluut niet zeggen dat het departement alles moet oplossen voor alle scholen. Dat kan niet, maar misschien bestaan er kaarten met de plaatsen van de zwembaden om zo de scholen in moeilijkheden te helpen. Ook de gemeente kan dat aanreiken.

Ik heb ook verwezen naar het fietsproject. Dat is heel interessant om twee zaken aan elkaar te koppelen. Zo kun je winsten boeken op twee fronten. Misschien moeten we daar wat creativiteit stimuleren, en dat kan het departement wel.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Caroline Gennez tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de bedreigde toekomst van de onderwijstijdschriften van Klasse – 50 (2014)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Er is ongerustheid bij ouders, leerkrachten en leerlingen over de toekomst van de tijdschriften die onder Klasse vallen omdat ze heel druk worden gelezen. Samen met Kerk & Leven is Klasse waarschijnlijk het meest gelezen tijdschrift in Vlaanderen. Hoe meer mensen dat lezen, hoe beter, daar ben ik tolerant in. Het is positief dat mensen lezen, of het nu Kerk & Leven is of Klasse. Het is ook goed dat er nog op papier wordt gelezen omdat je zo minder drempels hebt. Je bereikt zowel ouders, leerlingen als leerkrachten via de verschillende kanalen.

Klasse initieert heel veel nieuwe ontwikkelingen in het onderwijs en doet onderzoek aan de basis. Het laat heel veel deskundigen aan het woord en kijkt ook al eens over de grenzen naar good practices in het onderwijs in andere regio's en landen. Daarbij wordt de brug tussen Welzijn en Onderwijs heel vaak en op een laagdrempelige en interessante manier gelegd.

Groot was dan ook onze verbazing, zelfs in deze tijden van facturen en besparingen, dat de Vlaamse Regering toch een drastische besparing zou opleggen van 1,8 miljoen euro aan de redactie van Klasse. Bij mijn weten zijn daar meer dan dertig medewerkers, niet allemaal voltijds, maar het gaat toch om veel mensen die hun brood verdienen met het verstrekken van nuttige informatie aan alle onderwijsstakeholders.

We vinden het een foute keuze om zo drastisch te besparen bij Klasse. Het is ook geen goed idee om alleen nog digitaal te communiceren met de verschillende stakeholders omdat zo kinderen en ouders uit zwakkere milieus niet meer de noodzakelijke informatie inzake onderwijs en opvoedingsondersteuning zullen krijgen die ze vandaag via Klasse wel krijgen.

Minister, klopt het dat u van plan bent om 1,8 miljoen euro te besparen? Hebt u ondertussen kunnen inschatten wat daar de eventuele consequenties van zijn? Bent u ervan overtuigd dat een louter online-platform dezelfde reikwijdte heeft om alle stakeholders – ouders, leerkrachten en leerlingen – te informeren? Op welke wijze zal het preventief verstrekken van informatie in de ondersteuning van die stakeholders gegarandeerd blijven als u zo drastisch bespaart?

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, het is me ter ore gekomen dat u inderdaad een serieuze besparing wilt realiseren bij Klasse, en dat het vooral om het papieren tijdschrift gaat dat u wilt afschaffen. Waarop hebt u die beslissingen gebaseerd? Hebt u informatie waaruit blijkt dat het papieren tijdschrift niet veel wordt gelezen? Dat ouders, leerkrachten of jongeren die het tijdschrift ontvangen, dat overbodig zouden vinden, er niet naar kijken en hun werk er niet op zouden baseren? Dat ze niet tevreden zouden zijn over het tijdschrift?

In de commissie zijn er al zeven vragen over gesteld. Ik heb altijd begrepen dat net het omgekeerde het geval was, dat de tevredenheidscijfers en het gebruik van het tijdschrift zeer hoog lagen op alle niveaus, zowel voor leerkrachten, ouders als jongeren die geen ander magazine of tijdschrift kunnen voorleggen. Vandaar mijn vraag: binnen welk kader en om welke redenen is die beslissing genomen?

Een online-platform kan helemaal niet vervangen wat zo'n tijdschrift doet. De sterkte is dat het aan agendasetting doet en zeer outreachend werkt. Dat laatste en het proactief mensen proberen te bereiken vinden we toch heel belangrijk. Klasse doet dat. Het is een soort netoverschrijdende pedagogische begeleidingsdienst op zichzelf, maar zonder dat leerkrachten daarvoor vorming moeten volgen en er veel tijd aan moeten besteden.

Er worden via Klasse heel wat thema's proactief aangebracht naar leerkrachten, als het gaat over pedagogische elementen en lesgeven, maar ook als het gaat over moeilijkere thema's als pesten, armoede, diversiteit, homoseksualiteit. Dat zijn thema's die moeilijk liggen en waar vaak te weinig over wordt gepraat, en waarover niet altijd vorming voorhanden is. Klasse zorgt ervoor dat die informatie toch tot bij ouders, leerlingen en leerkrachten komt.

Minister, ik kan die beslissing niet plaatsen. Ik zou graag een toelichting en motivatie daarover krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): In tegenstelling tot de anderen kunnen wij in de huidige besparingsconjunctuur toch een beetje deze besparingsmaatregel volgen. Wij hebben liever besparingen buiten de klas dan in de klas. Een tijdschrift uitgeven lijkt ons overigens geen corebusiness van de overheid. We geloven in de vernieuwde website, die zeker een uitkomst biedt. Een up-to-date website krijgt uiteraard de voorkeur boven een tijdschrift, denken wij, zeker als alle genoemde elementen daar makkelijk terug te vinden zijn.

173.000 leerkrachten krijgen elk jaar een lerarenkaart, die gekoppeld is aan Klasse. Die kaart geeft vaak gratis toegang of reductie tot musea, theater en dergelijke. Ze kunnen dan prospectie uitvoeren voor lessen en buitenschoolse leeruitstappen. Ze krijgen daarbij de kans om hun expertise te vergroten. Het is bij leraren een zeer gewaardeerd instrument. Het draagt ook een beetje bij tot de aantrekkelijkheid van het beroep. De kaart wordt heel vaak gebruikt. Dit roept veel vragen op in het veld.

Klasse zal meer digitaal worden. Zal dit gevolgen hebben voor de lerarenkaart?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Mevrouw Ann Brusseel (Open Vld): Ik wens voor de Open Vld-fractie te benadrukken dat wij Klasse zeer kwaliteitsvol vinden. Het is belangrijk dat de communicatie kan blijven bestaan. Als de digitalisering van Klasse geen probleem vormt voor het onderwijsveld, dan is dat een mooie besparing. We moeten wel zeker zijn dat de kwaliteit van de artikelen en van Klasse de leerkrachten, ouders en leerlingen blijft bereiken. Dat vind ik ontzettend belangrijk.

We hebben het gisteren nog over een specifiek luik van communicatie gehad, namelijk crisiscommunicatie. Alle tools die de communicatie bevorderen, ook bijvoorbeeld over ons eerste onderwerp van vandaag, zijn van groot belang. Klasse is daar zeer goed voor.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Tijdens de regeringsonderhandelingen is inderdaad afgesproken om op Klasse te besparen. Er wordt nog voort onderhandeld, maar het idee was om Klasse digitaal uit te geven. Het bedrag dat werd vooropgesteld, betreft de papieren versie van de tijdschriften. Klasse bestaat voor leerkrachten, ouders en er zijn de jongerentijdschriften Yeti en Maks!.

We mikken op digitalisering omdat we er niet van overtuigd zijn dat het nodig is om alles op papier te blijven drukken. Het zijn tien nummers voor leraren en acht voor ouders. Ik zal daar nog op terugkomen.

Ik heb geen enkele kritiek of commentaar op de redactie van Klasse voor leraren en zeker niet op Klasse voor ouders. Ze bieden goede artikelen, ze geven veel informatie. In Klasse voor leraren zult u echter zien dat er al heel vaak wordt verwezen naar de website: "wilt u iets meer weten, ga naar de website". Ik vind dat oké. De leraren die ik al gesproken heb, vinden die website heel belangrijk en relevant om te volgen.

Zo zijn we in onderhandeling gegaan. De mensen van Klasse hebben wat voorstellen gedaan. Ze zouden alles natuurlijk het liefst houden zoals het is, ik begrijp dat. Ze staan heel fel achter hun project, ik kan dat helemaal begrijpen. Van papier naar digitaal en nu terug naar papier, daar zullen ze ons nog moeten van overtuigen, dat moeten we nog bekijken.

Wat zijn de mogelijkheden? Punt één is dat alle gadgets eruit moeten, dat vind ik persoonlijk ook. Er zijn allerhande gadgets en toestanden en prijzen die men kan winnen. Dat is geen overheidstaak. Dat is mijn mening.

Ik heb de jongerentijdschriften bekeken. Wat is de specifieke toegevoegde waarde daarvan? De jongeren kunnen ze digitaal bestellen. Heel veel jongeren en kinderen kunnen heel goed overweg met digitale informatie.

Er is een voorstel om Klasse voor leraren gedeeltelijk op papier te behouden: nog steeds tien nummers, maar het grootste deel digitaal en vier op papier. Een

papieren versie is zeker aan het begin van het schooljaar belangrijk, en zo zijn er nog een paar momenten. Klasse voor ouders zou ook op die manier kunnen, deels op papier, deels digitaal.

Ik hoor van heel veel leraren dat ze twee of drie nummers van Klasse thuisgestuurd krijgen. Dat is natuurlijk niet nodig! Eentje is echt genoeg. Misschien kunnen we het via de school verspreiden in plaats van dat allemaal te verzenden naar de mensen. Hetzelfde voor Klasse voor ouders: als er dan toch een papieren versie moet zijn, verspreid die dan via de school. Op dit ogenblik worden alle mogelijkheden bekeken. De bedoeling is om redactioneel alles te behouden en kwalitatieve artikelen te blijven produceren en tegelijk de kosten te drukken.

Ik vind dat we ons bij alle tijdschriften van de overheid moeten afvragen of we kunnen digitaliseren, mevrouw Gennez. Er zijn er trouwens nog een aantal waar op dezelfde manier zal worden geredeneerd. Dat internet heeft een groot bereik.

Ik verwijs hiervoor graag naar de SCV-survey (sociale culturele verschillen) afgenomen door de Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR). DAR heeft gepolst naar de toegang tot internet. Voor de leeftijdscategorie van 18 tot 30 jaar bedraagt het internetbezit 96 procent; voor de leeftijdscategorie van 31 tot 45 jaar is dit 92 procent en tot slot voor 46 tot 60 jaar is dit 88 procent. Dat is zeer hoog. Het internet wordt heel veel gebruikt; zeker leraren gebruiken het om Klasse te raadplegen.

Voor die percentages zonder internetbezit kunnen leerlingen en leerkrachten toegang tot het internet krijgen via de school. Mensen kunnen terecht in openbare plaatsen zoals bibliotheken. Voor een beperkte groep blijft informatie op papier gemakkelijker bereikbaar, maar er zullen dus nog papieren nummers zijn. Alleen zullen we zorgvuldiger te werk gaan bij de verspreiding.

Het is voor mij belangrijk dat Klasse zijn werking behoudt en nog steeds preventief informatie verstrekt. De werking moet worden aangepast aan de huidige budgettaire context.

Ik ben getuige geweest van het initiatief rond de dag van de leraar. Dat was dik in orde, maar ik vroeg me af of het niet wat soberder kon, of het per se op die manier moest gebeuren. We moeten echt goed nadenken. Als we de leraars in de bloemetjes willen zetten, moet dat dan echt met zo'n hele stand of kan dat bescheidener? Nogmaals, ze moeten dat zelf uitmaken.

Naast Klasse zijn er ook andere kanalen die preventief informatie verstrekken aan leerlingen, ouders en leerkrachten. Voor de ondersteuning van leerlingen denk ik in eerste instantie aan de school. Ook de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) speelt een belangrijke rol in de informatieverstrekking. Voor de ondersteuning van leerkrachten denk ik aan de begeleidingsdiensten en vakbonden. Zij krijgen ook informatie via de Leraren- en Schooldirect. En wat de ondersteuning van de ouders betreft, denk ik aan de ouderkoepels. Dat neemt niet weg dat ik de informatieverstrekking door Klasse zeer belangrijk vind. De regering heeft bij de formatie de keuze gemaakt om de Vlaamse overheidspublicaties zo veel mogelijk te digitaliseren.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Mevrouw Caroline Gennez (sp-a): Minister, ik merk dat u misschien een beetje te onverschrokken te werk bent gegaan ten aanzien van Klasse. Ondertussen bent u meer overtuigd van de meerwaarde die alvast de tijdschriften hebben maar ook alle informatie die ter beschikking wordt gesteld. U ziet dat in. Ik vind het ook heel positief dat ook mevrouw Brusseel namens haar

fractie zegt dat het toch een belangrijk instrument is om naar alle stakeholders in ons onderwijs te communiceren, ook als het over moeilijke thema's gaat. Bespaar daar dus vooral niet te veel op.

U zegt dat ze gerust kunnen versoberen. Dat kan, denk ik, in tijden van besparingen iedereen doen. Maar ik zou toch willen oproepen om maximaal in te zetten op de printversie voor de jongeren en de ouders. Ik weet dat leerkrachten doorgaans met het internet werken. Dat is een goede zaak. Maar we mogen die twee andere categorieën niet vergeten. Er is een verschil tussen de toegang tot het internet en de wijsheid om digitaal om te gaan met de op het net beschikbare informatie. Geletterdheid staat niet altijd gelijk aan toegang. We moeten erover waken dat we het zwakste publiek niet uitsluiten van de informatie die de verschillende instrumenten van Klasse bieden.

Ik zie hier, tot slot, een tweespalt in de meerderheid. Ik hoor mevrouw Krekels namens de N-VA zeggen dat het voor haar allemaal niet meer hoeft. Ik betreur dat uiteraard. Ik ben blij dat men bij CD&V en bij Open Vld een andere mening heeft. Maar ik ben wel verbaasd over het goede nieuws dat men bij de N-VA de gratis lerarenkaart en het gratis museumbezoek dan weer wel apprecieert. Ik zou wat dat betreft ook voor andere beleidsdomeinen graag aanbevelingen willen doen, zodat wij daar lessen uit kunnen trekken.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez (CD&V): Minister, wij kunnen ons vinden in uw benadering. In een van mijn vorige levens heb ik, twintig jaar geleden, de start van Klasse meegemaakt. Dat vertrok van zeer gespecialiseerde publicaties die er waren in het departement en in bepaalde netten. Die waren in vaktaal opgesteld en bijna niet leesbaar. Het was een goede oversteek om dat te verbreden en om het onderwijsvolk te benaderen door middel van een gedrukte versie, wat op dat ogenblik de enige mogelijkheid was.

Intussen is dat nogal uitgebreid als uitgeverij. We zijn twintig jaar verder en we zijn ook in de scholen aan het digitale platform toe voor alles en nog wat, tot en met de gedetailleerde berichten van directies en secretariaten. Alles gaat digitaal. Bij jonge mensen is het overduidelijk dat zij bijna uitsluitend naar het digitale platform gaan. Het is goed om eens alles op een rij te zetten en zich af te vragen wat het essentiële is. Minister, u had het over de wijze van verspreiden. Zo is bijvoorbeeld bij de gemeenten het tijdschrift van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) lokaal beschikbaar in een papieren versie, maar enkel in de gemeentehuizen en niet bij de duizenden mandatarissen. Veel organisaties maken deze keuze. Dat is goed.

Ook de evaluatie van wat ik zeer oneerbiedig 'het evenementenbureau' zou noemen, mag ook wel eens gebeuren. Hoever ga je daarin? Ga je nog meer initiatieven organiseren? Ga je de 160.000 leerkrachten aanschrijven om dan 120 mensen te bereiken op het terrein? Die oefening moet worden gemaakt, temeer daar de organisatie van evenementenbureaus op alle niveaus geprolifereerd is. Daar kan enige sanering worden doorgevoerd en kunnen er afspraken worden gemaakt.

Ook bij CD&V is er geen enkele twijfel over de zinvolheid en de kwaliteit en over hoe dat de voorbije twintig jaar goed is geëvolueerd. We moeten dat aanhouden, maar de technieken en middelen kunnen wel eens worden bekeken en dat kan leiden tot een behoorlijke sanering van de papieren kost. Trouwens, het ecologische aspect hiervan mag ook aan de orde komen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Er bestaat ook zoiets als TV.Klasse. Hele redactieploegen trekken met camera's de wijde wereld in. Als je dan bekijkt hoeveel keer dat wordt bekeken... Minister, u haalt terecht deze zaken aan. We moeten dat bekijken.

Mevrouw Gennez, u verwijst naar 'gratis'. Leerkrachten kunnen met de lerarenkaart een aantal zaken doen en verkennen, om ze dan eventueel met hun studenten te gaan doen. Daar is dan wel een kostprijs aan verbonden. Indirect wordt dat dus wel betaald en gratis is het zeker niet.

Met betrekking tot de gedrukte tijdschriften is het de vraag hoe we de inhoud het snelst en het best kunnen geven. In de begroting 2014 staat bij het vereffeningskrediet (VEK) 5,4 miljoen euro ingeschreven onder communicatie. Die communicatie is dan nog over verschillende andere artikelen verspreid. Dan is het toch het moment om daarnaar te kijken? Het is zoals mijn collega Krekels zeer duidelijk heeft gesteld: op het moment dat we op zoek gaan naar middelen, moeten we kijken naar zaken die niet rechtstreeks in de klas ingrijpen. Dat is er een van.

Ik wil iedereen hier aanwezig er nog op wijzen dat we allemaal inspraak belangrijk vinden. Ook de vorige minister vond dat. Alle sociale partners hebben, zowel in de Vlor als op de sociale onderhandelingen, telkens opnieuw gevraagd om, als er dan toch moest worden bespaard, het alstublieft te doen op die posten. Klasse werd zeer regelmatig genoemd. Je kunt doorsturen met mails. Ik verwijs naar Schooldirect en naar Lerarendirect. Dat zijn instrumenten die echt kunnen werken. De vraag rijst of we al die blaadjes in dezelfde oplages en aantallen bij dezelfde leerlingengroepen moeten verspreiden. Minister, u hebt daarop een zeer wijs antwoord gegeven, gezien het tijds kader en het budgettaire kader waarin we ons momenteel bevinden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, niemand kan er iets op tegen hebben dat we bekijken hoe we op een creatieve manier efficiënter kunnen werken. U geeft enkele voorbeelden van bedeling die zeker kunnen worden onderzocht. Ik denk dat men bij Klasse ook bereid is om die oefening te maken.

De afweging dat alles digitaler gaat en dat we in een maatschappij zitten waar heel veel via het internet gebeurt, waardoor we de papieren versie niet meer nodig hebben, is niet correct. Kranten hebben ook zeer lang geworsteld met de vraag of het digitale de papieren krant zal vervangen. Dat is niet het geval. We zien dat kranten zeer sterk inzetten op een goede website, maar dat het papier nog essentieel blijft en complementair is. Dat geldt ook voor Klasse. Het ene vervangt het andere niet. Het outreachende, het feit dat je daarmee proactief mensen bereikt zonder dat ze zelf moeten op zoek gaan naar de informatie, is een zeer belangrijk aspect van het magazine.

Heel wat inkomsten komen er door advertenties in het papieren tijdschrift. Dat kan niet de hoofdreden zijn maar misschien moet daar wel eens over worden nagedacht. Als het papieren tijdschrift wegvalt, zullen er misschien ook inkomsten uit advertenties wegvallen. Het zou kunnen zijn dat uw efficiëntieoperatie misschien toch wat in uw aangezicht terugkomt. Hebt u daarover cijfers en gegevens?

En dan het bedrag: 1,8 miljoen euro. Dat kunt u niet bereiken met creatieve besparingen. Dan snijdt je in het vlees en tot in het bot. Dan ga je ook met de jobs van mensen spelen. Dit gaat om meer dan een operatie die ervoor moet zorgen dat het rationeler en efficiënter gaat werken. Men pakt het hier toch wat

te grootschalig aan om nog een efficiënte cel te behouden die leefbaar is en zinvol werk kan verrichten.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Minister, hebt u, wat betreft de lerarenkaart, een concreet idee van de al dan niet afschaffing ervan? Die lerarenkaart is, zoals mijn collega Daniëls zei, meer dan een gratisverhaal.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het is een boeiende discussie.

Mevrouw Gennez, u zegt dat het wat drastisch was om het allemaal digitaal te doen. Dat is juist. Ik geef dat toe. Ik ben er ook van overtuigd dat er heel veel digitaal kan. Ik hoor, zeker bij de leraren, dat niemand stelt dat Klasse moet verdwijnen. Iedereen vindt dat het moet blijven bestaan. Ik wil ook niet dat het verdwijnt. Maar als leraren zo hongerig zijn naar Klasse, zullen ze het wel vinden als het enkel digitaal bestaat. Dat is voor mij ook goed, zeker omdat de website zo goed uitgebouwd is. Daar verschillen we dan van mening.

Ik ben ook geëvolueerd in mijn gedachten. Als het op een andere manier, soberder, kan worden verspreid, mogen er van mij nog vier nummers op papier komen. Dan zijn er dus nog acht nummers: vier op papier en vier digitaal. Hetzelfde geldt voor de versie voor de ouders. Op belangrijke momenten zijn er dan op papier, maar het zijn er geen acht of tien meer op papier. Het is een keuze die we maken. U kunt het er al dan niet mee eens zijn, maar ik vind het wel kunnen.

De kwestie van die reclame vind ik moeilijk. Ik weet niet of die advertenties en dergelijke wel thuishoren op zijn medium, of dat dat wel de corebusiness moet zijn van zo'n medium. Ik vind het een foute redenering door te gaan met de gedrukte versie omdat de reclame-inkomsten anders zouden wegvallen. We kunnen daarover van mening verschillen, maar dat is mijn mening. Klasse moet informatie verspreiden, digitaal of gedrukt. Het kan toch niet zijn dat we de gedrukte versie behouden omdat die reclame-inkomsten geeft. Wat doen we dan met die inkomsten? In een potje bewaren en dan gebruiken voor nog iets anders.

Wat hoor ik de mensen zeggen? Het moet een medium zijn dat snel informatie geeft aan ouders en leerkrachten. Digitaal kan dat.

Op een aantal punten verschillen we van mening. Ik probeer rekening te houden met de behoefte die er is aan de gedrukte versie. Daarom evolueren we ook naar de gedachte dat het deels nog mag worden gedrukt.

Mijnheer Daniëls, TV.Klasse ziet er mij eigenlijk wel plezant uit. Ik heb er net naar gekeken. Misschien moet u er ook eens een filmpje voor maken. *(Gelach)*

Het is wel verbazingwekkend hoe snel je jonge mensen en kinderen kunt bereiken met zulke filmpjes. Ze hebben het allemaal snel gezien. Het lijkt mij dan vreemd te zeggen dat je die filmpjes moet verwijderen en moet terugkeren naar het gedrukte. Dat is echter niet wat de heer Daniëls zegt. Integendeel. Ik heb het nogal voor die digitalisering, maar ik vind wel dat zo veel mogelijk jonge mensen toegang moeten hebben.

Mevrouw Krekels, Klasse blijft bestaan, dus ik zie niet in waarom de lerarenkaart zou ophouden te bestaan. Ik zal mij in ieder geval specifiek daarover bevragen.

Er is iets dat mij zorgen baart. Ik lever hiermee kritiek op mijn eigen diensten. Een paar weken geleden is er een nieuwe website van mijn diensten Onderwijs

gelanceerd. Schitterend. Ik vroeg meteen waar de link naar Klasse stond. Toen bleek dat die er nog niet was. Zoiets vind ik spijtig. Als je Klasse zo belangrijk vindt, lijkt de lancering van een nieuwe website mij het uitgelezen moment om die link op de website te plaatsen. Ik heb zelf geen kinderen meer die Klasse krijgen, maar misschien vind ik het wel interessant om Klasse te lezen. Ik vind dat de overheid daar soms kansen laat liggen. We steken heel veel middelen in het ontwikkelen van iets nieuws, maar iets wat we allemaal zo belangrijk vinden, gebeurt dan niet.

Uiteindelijk zal die link naar Klasse wel op de website worden geplaatst, maar ik vind het spijtig dat men middelen op een inefficiënte manier gebruikt. Besparingen zijn op een bepaalde manier ook wel goed. Wij moeten die oefening nu beter doen. Het zal er misschien toe leiden dat Klasse nog door een extra publiek gelezen wordt dat het ook interessant vindt, maar niet specifiek naar die website moet gaan. Dit was kritiek op mijn eigen diensten. Voorlopig kan ik die nog uiten, want ik ben nog maar net begonnen. Ik vind dat men die opportuniteiten veel meer moet aangrijpen om reclame te maken voor wat we goed vinden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Kathleen Helsen tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de audit van de CLB's – 34 (2014-2015)

VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de geplande audit voor de CLB's – 40 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Caroline Gennez

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, de audit van de CLB's staat opgenomen in het masterplan. Ook in het regeerakkoord staat dat deze regering ervoor kiest om de audit uit te voeren. In de mededeling aan de Vlaamse Regering tijdens de vorige legislatuur, op 14 maart 2014, wordt eigenlijk zeer gedetailleerd weergegeven op welke manier die audit vorm moet krijgen.

Er wordt heel duidelijk gezegd wat de bedoeling is van de audit en wat er zal gebeuren. Er wordt duidelijk gezegd dat het de bedoeling is om die effectiviteit en efficiëntie van de CLB's onder de loep te nemen en te bekijken hoe de samenwerking verloopt tussen de CLB's en de scholen. Ook andere actoren in de leerlingenbegeleiding zullen worden bekeken. Er zal ook een wetenschappelijke review gebeuren zodat er nadien kan worden bekeken op welke manier de leerlingenbegeleiding kan worden hervormd. Het is dus toch wel een heel belangrijke audit, die bepalend zal zijn voor de leerlingenbegeleiding in de toekomst.

Ik heb nog wel heel wat contacten binnen de sector. Momenteel zijn de personeelsleden binnen de CLB's bezig met die audit. Er leven heel wat vragen over de manier waarop de audit momenteel vorm krijgt. Daarom wil ik daar toch wat vragen over stellen. Het is een heel belangrijke audit, met verschillende componenten. Als wij ons straks in het parlement en u als minister, op die audit zullen baseren om de leerlingenbegeleiding te hervormen, moeten we er natuurlijk ook voor zorgen dat die audit op een goede manier gebeurt.

Minister, in de eerste mededeling van de Vlaamse Regering is de timing van die audits opgenomen. De takenpakketregistratie, die een component is van die

audit, loopt. 23 minuten na een bepaald uur moeten de medewerkers noteren wat ze precies aan het doen zijn. Als ik kijk naar de periode waarin die registratie zal verlopen, maak ik mij toch wat zorgen over het beeld dat wij op basis van die component zullen krijgen. De periode die is vastgelegd voor die registratie is het eerste trimester. Iemand die de werking van een CLB kent, weet dat er aan elk trimester andere activiteiten gekoppeld zijn en dat er andere vragen worden gesteld. In het begin van het schooljaar worden er andere vragen gesteld aan een CLB dan op het einde van het schooljaar. In de loop van het schooljaar zijn er ook heel diverse taken die gebonden zijn aan wat er op dat moment binnen scholen gebeurt. Ik vind het dan toch wel bedenkelijk dat die registratie zich beperkt tot het eerste trimester, waardoor we mogelijk een vertekend beeld krijgen van wat er nu precies gebeurt. Ze moeten gewoon noteren wat ze doen, en dat kan heel verschillend zijn.

Minister, is het wijs om die registratie te beperken tot dat eerste trimester? Wat is het risico dat we daarmee lopen wat de resultaten betreft? Dreigen we daarmee geen vertekend beeld te krijgen van wat de CLB's precies doen?

Een tweede vraag betreft een bekommernis die heel sterk leeft binnen de sector zelf. Er is bepaald op welke dagen er moet worden geregistreerd. Het is niet zo dat er moet worden geregistreerd gedurende een hele week, maar enkel op maandag en woensdag tijdens het eerste trimester.

De mensen van het CLB zeggen dat ze, indien ze enkel op die twee dagen moeten registreren, het resultaat van de registratie eigenlijk al op voorhand kennen. Want op maandag is er bij de meeste CLB's een teamoverleg. En op woensdag is er maar een halve dag school, zodat ze dus maximaal een halve dag op school kunnen zijn. De personeelsleden van het CLB kaarten nu al aan dat, als het de bedoeling is aan te tonen dat er te veel in team wordt overlegd, je inderdaad een maandag moet kiezen om hun te laten registreren. En als het de bedoeling is aan te tonen dat ze niet al te veel op school komen en op dat vlak hun werking moeten verbeteren, is die keuze voor maandag en woensdag inderdaad de juiste keuze, want dat geeft het beeld dat we niet zo veel op school zijn en veel overleggen in teamverband. Als je echter de hele week in overschouw neemt, zul je tot een ander beeld komen. Die bezorgdheid leeft bij de medewerkers. Zij vragen zich af of het niet op een andere manier kan gebeuren, zodat die audit een veel beter en vollediger beeld geeft van de taken die de CLB'ers opnemen.

Er is ook een serieuze bekommernis over de registratie zelf. Alle medewerkers moeten registreren en ze vinden dat ook goed. Omdat ze niet altijd 23 minuten na een bepaald uur de computer bij de hand hebben, voeren ze de registratie niet altijd onmiddellijk digitaal in. Die digitale invoering gebeurt vaak de dag nadien, maar dan kunnen ze het niet meer. De computer reageert en zegt dat er reeds voldoende werd geregistreerd. Ze hoeven met andere woorden hun huiswerk niet meer in te voeren. De personeelsleden hebben daar de grootste bedenkingen bij. Hoe krijgt men op die manier een volledig beeld? Het gaat om psychologen en pedagogen die getraind zijn in onderzoek. Als ze met dergelijke werkwijze worden geconfronteerd, stellen ze zich daar vragen bij. Ze zijn erg bekommerd over de latere output en hoe wij daarmee zullen omgaan. De audit is nog maar net opgestart, maar moet er toch al niet eventueel worden bijgestuurd? Op die manier beschikken we in de toekomst over goed materiaal om de juiste beslissingen te nemen.

Er zijn ook nog andere componenten aan de audit, zoals de wetenschappelijke review en een bevraging bij andere partners. Strookt de timing met elkaar? Kan alles tijdig worden afgewerkt? Niet alle componenten zijn immers al opgestart. Op welke manier zal de coördinatie van de conclusies gebeuren? Drie verschillende

dingen worden in kaart gebracht. Op welke manier zal de eindconclusie tot stand komen? Voor de opvolging en aansturing van de audit is er een stuurgroep samengesteld. Als de resultaten van alle componenten er zijn, moeten er eindconclusies worden getrokken en linken worden gelegd. Zal de stuurgroep dat doen?

De stuurgroep is samengesteld uit verschillende vertegenwoordigers, maar de sector zelf is er niet in vertegenwoordigd. Waarom is deze keuze gemaakt? Ze vinden dat raar, maar ik ga ervan uit dat dit een bewuste keuze is met goede redenen. Het is ook goed dat de sector die kent.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, in het masterplan hervorming secundair onderwijs is onder meer opgenomen dat er een audit wordt uitgevoerd teneinde de gehele werking van de CLB's qua effectiviteit en efficiëntie door te lichten. De resultaten van deze audit vormen de basis voor een hervorming van de leerlingbegeleiding. In deze audit wordt ook de samenwerking met en enting op het welzijnsaanbod en de preventieve gezondheidszorg voor kinderen en jongeren in kaart gebracht en geëvalueerd naar efficiëntie en effectiviteit. Concreet gaat het hierbij over de preventieve gezinsondersteuning in de Huizen van het Kind, de strijd tegen kinderarmoede, de Integrale Jeugdhulp, het actieplan suïcidepreventie en de organisatie van de preventieve gezondheidszorg op de eerste lijn. Dat was het vertrekpunt waarna de vorige regering aan het werk is gegaan om er een meetinstrument op te zetten.

De audit bestaat uit verschillende onderdelen, waaronder een efficiëntieaudit en een wetenschappelijk onderzoek. Is het wetenschappelijk onderzoek ondertussen gegund? Zo ja, wie zal de wetenschappelijke review uitvoeren? Hoe worden de bevindingen van PricewaterhouseCoopers (PwC) meegenomen in de wetenschappelijke review? Het instrument van de tijdmeting is niet zomaar uit de lucht komen vallen. Als ik me goed herinner, is het getest in één CLB en wordt het het Tempera onderzoek genoemd. Hoe zal de samenwerking tussen PricewaterhouseCoopers en de onderzoeksgroep verlopen? Ze stellen beiden aparte vragen. Zijn er al tussentijdse resultaten bekend van de performance review van PricewaterhouseCoopers?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Mevrouw Katia Segers (sp-a): Voorzitter, we zijn geenszins tegen de doelstelling van de audit zoals die wordt uitgevoerd door PricewaterhouseCoopers. Die audit bevat echter pijnpunten die we niet onder de mat mogen vegen. De CLB-sector heeft daarover al meermaals zijn bezorgdheid geuit. De pijnpunten zijn het resultaat van het feit dat de uitvoerders geen voeling hebben met en geen expertise in de specificiteit van de sector. De CLB-sector is ook nauwelijks betrokken bij de inhoudelijke en praktische uitvoering. Dat is onbegrijpelijk. De sector zit niet in de stuurgroep, maar enkel in de klankbordgroep. Volgens de sector houdt de stuurgroep minimaal rekening met de opmerkingen vanuit de klankbordgroep.

Aangezien de sector niet vertegenwoordigd is of weinig betrokken wordt, zijn er ernstige vragen bij de methodologische correctheid. De periode van de takenpakketregistratie – namelijk september-oktober, een periode waarin er nauwelijks vragen worden gesteld over studiekeuze en over attesten buitengewoon onderwijs – is niet representatief. Een ander voorbeeld gaat over de onlinevragenlijst. Als een medewerker wil registreren dat hij gedurende de 23e minuut een gesprek voert, dan kan hij maar één actor aanduiden, bijvoorbeeld leerling, ouder of school maar niet allemaal. Dat zijn kleine dingen die het onmogelijk maken om correct te meten. De sector is erg ongerust omdat ze

meermaals een gebrek aan voeling hebben vastgesteld. Oorspronkelijk wou men de planning uitvoeren tussen de kerst- en paasvakantie. Kunt u dat geloven?

Ook de opvraging van de financiële middelen geeft opnieuw blijk van gebrek aan kennis van de sector. Kunt u een initiatief nemen om ervoor te zorgen dat dit onderzoek dat zeker waardevol is, geen slag in het water wordt maar dat er correct methodologisch wordt gewerkt in overleg met de sector? Op die manier zal de uitkomst ook worden gedragen door de sector.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Voorzitter, dames en heren, een eerste overleg heeft al plaatsgevonden op mijn kabinet op 22 september 2014. Hierop waren de leden van de stuur- en klankbordgroep uitgenodigd. Ook het kabinet van minister Vandeurzen, de onderwijsadministratie en de uitvoerders van de performance audit, PricewaterhouseCoopers, waren aanwezig. Het is een belangrijke audit en er bestaat heel wat commotie over, en bepaalde dingen zijn ook terecht. Het zou jammer zijn om de audit te laten uitvoeren en dan achteraf te zeggen dat het niet goed was en dat het opnieuw moet gebeuren. Dat zou pijnlijk zijn. Ik wil in nauw overleg met de sector bewaken dat deze audit een correct, waarheidsgetrouw beeld geeft van de werking van de CLB's.

De audit die uitgevoerd wordt door PricewaterhouseCoopers wordt dus opgevolgd door een stuur- en klankbordgroep. Op advies van de klankbordgroep besliste de stuurgroep in haar vergadering van 26 juni 2014 om aan de nieuwe Vlaamse Regering te vragen om de looptijd van de performance audit te verlengen.

Het is misschien een detail, maar de opstart van de audit is ook van voor mijn tijd. Ik wil me er niet achter verstoppen, maar ik word ook geconfronteerd met de audit zoals hij is. Er is kritiek op samenstelling enzovoort. Ik heb daar zelf niet over beslist, maar ik moet nu wel proberen goed te begeleiden.

Men heeft dus al gevraagd om de looptijd van die performance audit te verlengen om toe te laten dat er in de loop van de maanden april/mei 2015 nog een meetmoment van de takenpakketregistratie kan plaatsvinden. De CLB-sector voert immers aan dat deze periode een heel specifieke periode is in hun werkingsjaar en dat, indien men een goed beeld wil krijgen van de taken die doorheen het jaar door de verschillende CLB-medewerkers worden uitgevoerd, het van belang is deze periode ook in rekening te brengen. Als men de periode neemt waarin er het minste te doen is, dan heeft men geen waarheidsgetrouw beeld.

Door deze periode ook mee te nemen zou de datum van oplevering van eind februari 2015 naar eind juni 2015 verschoven worden. Dit komt nog maar gedeeltelijk tegemoet aan de vraag van de sector om een juist beeld van hun werking te schetsen. Er is nog een bijkomend probleem, namelijk de 23e minuut. Het CLB registreert zelf zijn activiteiten in een elektronisch leerlingendossier (LARS). Ik wil deze bron van gegevens wetenschappelijk laten analyseren om een goed beeld te krijgen van de werking gedurende een volledig schooljaar. Aangezien het concept van de audit overlegd werd in de Vlaamse Regering zal ik ook de bijstellingen voorleggen aan de Vlaamse Regering. Als er al zo'n opvolgsysteem is, is het vreemd dat het niet wordt gebruikt om na te gaan of er activiteiten zijn.

Het instrument voor de takenpakketregistratie en de manier waarop er geregistreerd moet worden, zijn ontwikkeld in een onderzoek dat Tempera in 2011 uitvoerde in opdracht van het Departement Onderwijs en Vorming. Dit instrument is uitgetest in een test-CLB. De keuze van Tempera voor de eerste en derde werkdag laat toe om eventuele variëteit in de werkorganisatie van deeltijds werkenden voldoende in beeld te brengen en werd onderbouwd in hun

eindrapport. De eerste en derde werkdag is voor deeltijds werkenden niet automatisch maandag en woensdag. Met PwC werd afgesproken dat er, op basis van een analyse van de respons uit de eerste twee registratieperiodes en op basis van bijkomende informatie die wordt opgevraagd bij de CLB's, nagegaan zal worden of er op dit vlak aanpassingen moeten gebeuren voor de volgende drie registratieperiodes. Dit zal gebeuren in nauw overleg met de klankbordgroep.

De wetenschappelijke review zal uiterlijk begin volgend jaar starten. Als de looptijd van de performance audit verlengd wordt, zoals ik daarstraks reeds heb toegelicht, dan zal uiteraard ook de looptijd van de wetenschappelijke review verlengd moeten worden. Het ene sluit aan op het andere. De looptijd zou kunnen worden verlengd tot 30 september. Zeker als die maanden de kwaliteit van de audit toenemen en ervoor zorgen dat de resultaten niet gecontesteerd worden, vind ik het goed dat er een paar maanden zouden bijkomen.

Alle elementen uit alle bronnen die in de wetenschappelijke review bestudeerd zullen worden, zullen als input dienen voor de formulering van conclusies en beleidsaanbevelingen door de onderzoekers. De mededeling aan de Vlaamse Regering van 14 maart 2014 vermeldt dat er, op basis van de resultaten van de performance audit en de wetenschappelijke review, door de Vlaamse Regering onderbouwde beslissingen kunnen worden genomen over een hervorming van de leerlingenbegeleiding in Vlaanderen, waarin duidelijk is wie wat doet, welke randvoorwaarden vervuld moeten zijn en welke ingrepen nodig zijn om tot een effectieve en efficiënte leerlingenbegeleiding in Vlaanderen te komen. Dit staat ook zo in het regeerakkoord van deze Vlaamse Regering: we wachten de resultaten van de lopende audit af om te weten hoe we moeten bijsturen. Cruciaal is natuurlijk dat de audit een betrouwbare en geloofwaardige basis is om conclusies te trekken.

De stuurgroep kijkt erop toe dat de volledige audit – performance audit en wetenschappelijke review – kwaliteitsvol uitgevoerd wordt en adviseert mij over de vrijgave van het onderzoek. De onderzoekers van de wetenschappelijke review zullen ook toegevoegd worden aan de stuurgroep. In de wetenschappelijke review worden de resultaten van de performance audit in een ruimer verband geplaatst en op systematische wijze in verband gebracht met inzichten uit ander Vlaams en internationaal onderzoek. Daarna is het aan de Vlaamse Regering om op basis van deze conclusies en beleidsaanbevelingen beslissingen te nemen en om te zetten in acties op het terrein.

Het wetenschappelijk onderzoek is nog niet gegund want de procedure is nog niet afgerond.

Het is niet de bedoeling om tussentijds resultaten bekend te maken, aangezien de performance audit bestaat uit vier onderdelen die onderling met elkaar in verband staan. De resultaten van het ene deel kunnen niet los gezien worden van de resultaten van de andere delen en moeten dan ook in zijn geheel bekeken en geanalyseerd worden. Gelieve mij dus geen tussentijdse vragen meer te stellen.

De samenstelling van stuurgroep en klankbordgroep ligt vast in de mededeling aan de Vlaamse Regering van 12 maart 2014. Omdat het hier net over een audit van de CLB's gaat, is het deontologisch zeer moeilijk om de CLB-sector zelf op te nemen in de stuurgroep. In principe komt deze stuurgroep ook maar enkele keren samen. De sector is echter wel betrokken in de klankbordgroep en dit in functie van informatiedoorstroming enzovoort. Ik ben het eens met de samenstelling van de stuurgroep, want anders ben je een zelfaudit aan het doen. Theoretisch begrijp ik het, maar ik wil wel dat de audit een geloofwaardig beeld schetst van de activiteit en van wat er gebeurt. Er wordt nu aan de alarmbel getrokken omdat men zich zorgen maakt dat de manier waarop het opgebouwd

wordt, te weinig rekening houdt met de dagelijkse realiteit. Er is al overleg geweest met de sector en er komt nog overleg. Voor mij is het heel belangrijk dat het geloofwaardig is, want anders worden er middelen verspild.

De audit gaat dus zeker door, al zal het een paar maanden langer duren. Ik moet nog wel de goedkeuring krijgen van mijn collega's in de regering. Ik vind wel dat er argumenten zijn om het een paar maanden op te schuiven omdat dan de drukste periode wordt onderzocht. We zullen dan ook de wetenschappelijke feedback een paar maanden opschuiven.

Alle opmerkingen waren mij bekend. Ik hoop dat ik u ervan heb overtuigd dat we er met alle mogelijke zorgen mee zullen omgaan zonder aan snelheid in te boeten.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik denk dat uw antwoord geruststellend zal zijn voor de sector, die nu toch wel ongerust is. Ze zijn ook bezorgd dat de manier waarop het nu loopt, niet voor correcte resultaten zal zorgen en dat wij ons daarop dan zouden baseren om een hervorming van de leerlingenbegeleiding door te voeren.

Er zijn toch dingen gebeurd die spijtig zijn. Er is een proef geweest in het CLB en vanuit die proef zijn er toen wel heel wat opmerkingen gemaakt op het onderzoek. De mensen uit de sector hebben vastgesteld dat er geen rekening mee gehouden is, wat bijzonder jammer is.

Het is belangrijk dat u bereid bent een bijsturing te doen: meer tijd nemen, nagaan hoe u de kwaliteit kunt verhogen zodat we resultaten krijgen waar we mee aan de slag kunnen. Ik begrijp dat het deontologisch moeilijk ligt om de sector op te nemen in de stuurgroep, maar vanuit hun ongerustheid zijn ze net vragende partij om in die stuurgroep te zitten zodat ze gehoord worden. Ik hoop dus dat men wel rekening houdt met wat de sector zelf aanlevert in de klankbordgroep en dat het een vertaling krijgt in de stuurgroep, die toch wel belangrijk is voor de aansturing van de verdere audit.

Indien de bijsturing op een goede manier gebeurt, rekening houdend met de sector, zullen wij vanuit de sector niet langer de vraag krijgen om tussentijdse vragen te stellen. De verwachtingen over u liggen heel hoog. Wij hopen dat het resultaat van de audit van dien aard is dat we ons daarop kunnen baseren voor de verdere conclusies die wij moeten trekken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik zou gemakshalve ook kunnen zeggen dat dit van voor mijn tijd is, maar dat is niet helemaal waar, gezien mijn vorige functie.

Mevrouw Segers, u geeft hier heel veel kritiek op het instrument. Ik ben verbaasd, want met diezelfde gedrevenheid heeft uw minister dit tijdens de vorige regeerperiode verdedigd. Wij hebben toen zelf een aantal gelijkaardige kritieken geuit.

Minister, wat PwC doet, is meer dan enkel de taken registeren. In de mededeling staat duidelijk dat PwC ook een bevraging over de tevredenheid van de gebruikers van het CLB doet en een topdownprocesonderzoek voert. Ik wil er dan ook op wijzen dat het belangrijk is om daar een goed zicht op te krijgen. We krijgen regelmatig heel wat vragen van scholen, ouders en vanuit Welzijn over de werking. De Vlaming zit niet zo in elkaar dat hij mailt wanneer iets goed werkt: hij mailt wel wanneer iets niet of onvoldoende werkt.

Er is een heel bewuste keuze gemaakt om een klankbordgroep en een stuurgroep te hebben om, zoals de minister en mevrouw Segers terecht opmerken, een zekere objectiviteit te hebben in dit verhaal. We hebben in het verleden de evaluatie gehad van de pedagogische begeleiding en die liep niet altijd van een leien dakje. Het duurde ook maanden langer dan voorzien omdat er conflicten waren tussen diegenen die geaudit werden en diegenen die in de stuurgroep zaten. Het was niet eenvoudig om een aantal conclusies op papier te krijgen in een voor iedereen leesbare vorm en met de nodige nuance. Voor beleidsaanbevelingen is het heel belangrijk te weten wat er niet goed loopt.

LARS is een heel goed instrument, waar we interessante zaken uit kunnen halen. Maar dan moeten we er wel voor zorgen dat we kunnen terugkijken in LARS. In onderzoek is het belangrijk dat de onderzochten niet weten dat ze worden onderzocht. In LARS kunnen we terugkijken naar de zaken die zijn gebeurd. We zullen dat moeten koppelen aan de tijdsbesteding die de verschillende mensen die in het CLB werken, moeten meenemen. U hebt het over woensdagnamiddag, dat is een lastige namiddag. Dat is de namiddag waarop ouders en kinderen terecht zouden kunnen bij het CLB. Het is ook het moment dat leerkrachten kunnen bellen naar het CLB. We moeten zo ruim mogelijk kijken om een zo ruim mogelijk beeld te krijgen. We moeten ook zo goed mogelijk weten waar het schoentje knelt zodat de afspraken die in het regeerakkoord zijn gemaakt over de hervorming van het secundair onderwijs en het CLB, zo goed mogelijk kunnen worden uitgevoerd. We moeten een hervorming en bijsturing kunnen doorvoeren met zo juist mogelijke informatie.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Mevrouw Katia Segers (sp-a): Ik ben wel helemaal nieuw in dit parlement. Ik heb er totaal geen probleem mee om de beslissing van een minister van mijn partij uit de vorige legislatuur te verdedigen, in die zin dat de gunning van de opdracht perfect is verlopen.

Mevrouw Helsen, u zei net dat de CLB's in de stuurgroep zouden moeten zitten. Ik deel daar de visie van de minister. Het zou echt niet gezond zijn om zichzelf te beoordelen. Ik denk dat de structuur correct is opgezet. Alleen moeten wij erop toezien dat de uitvoering van dit onderzoek verloopt zoals wij het hebben vooropgesteld. De zorg die ik heb, is dat de verzuchtingen van die klankbordgroep doorstromen naar de stuurgroep. Dat moet zeker gebeuren zodat de resultaten gedragen worden door de sector.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik wil even ingaan op die laatste opmerking. Het feit dat we daar vandaag over communiceren en dat het kabinet daarover heeft samengezeten, bewijst dat de opmerkingen van het veld wel degelijk terecht komen. Men kan de resultaten van de audit contesteren maar het proces mag niet worden gecontesteerd.

Ik zat ook in de vorige regering. De manier van werken is ook goedgekeurd door de regering. Wanneer er problemen zijn, dan moeten we die los van partijen kunnen bijsturen. Ik heb het mee goedgekeurd als minister maar niet vanuit die bevoegdheid. Wanneer we echter voelen dat er een aantal bijstellingen moeten gebeuren, ben ik niet te beroerd om terug te gaan naar de regering en die bijstellingen op de agenda te plaatsen. Het zou pas onverantwoord zijn als ik dat niet zou doen.

Als er vanuit het veld kritiek blijft komen, heb ik er geen probleem mee dat er vragen worden gesteld. Als ik vraag om geen vragen meer te stellen, dan heb ik het over de vier deelrapporten. Ik vind dat de experts die bezig zijn met

onderzoeken, eerst de kans moeten krijgen om die voor te stellen vooral ze worden vrijgegeven. Ik heb de voorbije weken resultaten van rapporten in de kranten gezien waarbij de onderzoekers niet de kans hebben gehad om ze aan mij voor te stellen. Ik vind dat een eigenaardige manier van werken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van mevrouw Elisabeth Meuleman tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitvoering en timing van het M-decreet – 65 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Op 12 maart 2014 is hier het M-decreet goedgekeurd, niet zonder slag of stoot. Dat M-decreet zorgde voor een vrij ingrijpende hervorming. Het onderwijsveld had daar toen al vragen bij. Er heerste grote ongerustheid omdat het M-decreet zorgt voor een vrij grote verschuiving van leerlingen die in het buitengewoon onderwijs schoollopen en die nu zo veel mogelijk inclusief onderwijs moeten volgen.

Er is wel gekozen voor een geleidelijke invoering van de maatregelen vanaf het schooljaar 2015-2016. Leerlingen die voorafgaand aan dat schooljaar al in het buitengewoon onderwijs zijn ingeschreven, kunnen hun traject nog afwerken in het buitengewoon onderwijs. Anderen moeten, om zich te kunnen inschrijven in het buitengewoon onderwijs, een attest hebben van het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB). De school zal redelijke aanpassingen moeten doen om leerlingen met een specifieke nood toch in het gewoon onderwijs school te laten lopen. Zij zullen ook moeten aantonen dat aanpassingen onredelijk zijn om leerlingen te kunnen weigeren.

Dat is een heel andere benadering dan deze die hiervoor in het Vlaams onderwijs gold. Dit stelt het gewone onderwijs natuurlijk voor grote uitdagingen. Om dit proces te begeleiden zouden dan ook een aantal – volgens ons en volgens het onderwijsveld te weinig – maatregelen worden genomen. Vanaf 1 september 2014 zou het samenwerkingsverband van netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten 70 extra competentiebegeleiders inzetten om samen met de 470 reguliere begeleiders de scholen en leerkrachten te begeleiden. Die begeleiding was volgens koepels, vakbonden en iedereen uit het onderwijs noodzakelijk om van dat inclusief onderwijs een succesverhaal te maken.

De ondersteuning door het CLB van ouders, leerlingen en scholen zou vergroten. Hun rol is zeer belangrijk in de uitvoering van het M-decreet. CLB's zouden aan diagnose doen, leerlingen en ouders begeleiden, scholen helpen bij het uitwerken van eventuele aanpassingen, en ook instaan voor attestering en doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs. Dat is een zeer grote opdracht voor het CLB.

Er zou ook een inclusienetwerk komen, waar alle ouders en scholen bij kunnen aankloppen met specifieke vragen over inclusieve trajecten. Dit zou in eerste instantie gebeuren door het Steunpunt voor Inclusie. Deze maatregelen zijn absoluut broodnodig en volstaan eigenlijk amper om dit decreet op een kwalitatieve manier uit te rollen. De vraag is in welke mate de voornoemde diensten zullen kunnen worden uitgevoerd in het licht van de op til staande besparingen. We hebben immers vernomen dat het Samenwerkingsverband Netgebonden Pedagogische Begeleidingsdiensten (SNPB) zou worden afgeschaft. Dat is nochtans een cruciale factor in de uitrol van het M-decreet voor de begeleiding van leerkrachten. Dat zou dus een stevige stap terug zijn qua efficiëntie. Recent

heeft een speciale commissie de pedagogische begeleidingsdiensten geëvalueerd. De commissie was van oordeel dat er meer netoverschrijdend moest worden gewerkt, om geen dubbel werk te doen.

Ook hebben we vernomen dat de CLB's 10 procent op hun werkingsmiddelen zouden moeten besparen, en 2 procent op hun omkadering, en de werking blijft onder gesloten enveloppe. Hun opdracht in het kader van de uitvoering van het M-decreet komt nochtans bovenop hun takenpakket, waarin ze volgens mij en naar wat ik hoor nu al verdrinken. Ik denk niet dat er een audit nodig is om dat aan te tonen. Ik verwijs naar de klanken uit de sector over de werkdruk bij de CLB's over het extra takenpakket. Dat zal ook zonder audit voor iedereen zichtbaar zijn.

Vergeleken met de vorige werkingsperiode zijn er in de nieuwe werkingsperiode 2 procent meer leerlingen die moeten worden begeleid, terwijl daarvoor binnen die gesloten enveloppe niet in een extra budget voorzien is. Integendeel, er wordt nog gesnoeid. Ze moeten ook instaan voor de uitvoering en het uitrollen van het decreet Integrale Jeugdzorg, en voor de implementatie van de Huizen van het Kind. Hoe verwacht men dus dat het CLB dit allemaal klaarspeelt? Hoe zit het met dit inclusienetwerk? Welke budgetten staan daartegenover?

Minister, het lijkt erop dat de scholen zonder extra middelen, maar met minder begeleiding en minder middelen het M-decreet zullen moeten uitvoeren. Klopt wat ik zei met betrekking tot het SNPB? Zullen de netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten de taken van het SNPB moeten overnemen? We hebben echter gehoord dat ook daarop extra wordt bespaard. Een cijfer van 20 procent besparingen doet de ronde. Wat zijn de exacte cijfers? Hoeveel begeleiders zullen nog kunnen instaan voor het uitrollen en de begeleiding van het M-decreet? Zullen de CLB's inderdaad vanaf 2015 de voornoemde taken moeten uitvoeren, en zullen ze dat moeten doen zonder extra middelen? Hoe zullen ze dat kunnen doen? Gezien die omstandigheden van het gebrek aan extra middelen en extra begeleiding, wat toch een absolute voorwaarde was voor vakbonden en koepels om dat inclusief onderwijs enigszins mogelijk te maken, heb ik de volgende vraag: houdt u de timing voor het uitrollen van het M-decreet aan? Mij lijkt dat immers een heel moeilijke zaak te worden, in het licht van de besparingen die op til zijn.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, ik sluit me hierbij aan. We staan zeker achter het idee van het M-decreet. Wat de timing betreft, moeten we echter toch opletten dat we ons niet vergalopperen. Daar wou ik eventjes op ingaan. Dat M-decreet moet ook echt gedragen zijn en goed kunnen functioneren in zowel het bijzonder onderwijs als het gewone onderwijs.

Momenteel zijn er opleidingen bezig voor de CLB's om de scholen in voldoende mate te kunnen ondersteunen bij heel dat proces. We horen echter toch een aantal bemerkings uit de sector. Een en ander is nog niet helemaal duidelijk. Dat gaat onder meer over de diagnosestellingen van type 3. We merken dat de omschrijving van die stoornissen in het decreet toch lichtjes afwijken van hoe het vermeld staat op het DSM-5 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders). Het is voor het CLB dan niet altijd duidelijk welke diagnose, welke omschrijving het zal moeten hanteren. Het gaat bijvoorbeeld ook over criteria waaraan leerlingen moeten voldoen om eventueel te kunnen worden doorverwezen naar type 2. Er moet dan een sociaal aanpassingsgedrag worden vastgesteld. Er moet een psychodiagnostisch onderzoek gebeuren. Welke instrumenten zullen zij daarvoor kunnen en moeten hanteren? Op welke basis zullen ze dat moeten organiseren?

Een heel praktisch voorbeeld is dat van leerlingen die uit het basisaanbod terug naar het gewone onderwijs zouden moeten gaan. We weten dat men in het onderwijs momenteel cijfers moet geven over wat zijn maximale capaciteit en draagkracht is. Het kan dan zijn dat, als kinderen terug overgaan naar de gewone school waar ze vandaan komen, die maximumcapaciteit is bereikt. Er wordt dan gezegd dat scholen daarover mogen gaan. Mogen ze dat? Moeten ze daarover gaan? Dat zijn allemaal van die kleine onduidelijkheden die nog wel bestaan in de sector. Het lijkt ons heel belangrijk dat we daar ook allemaal naar luisteren, ook naar wat er mogelijkwijze nog zal komen uit het basisonderwijs. Dat zijn immers een aantal bemerkingen vanuit de CLB's, maar ook in het gewone onderwijs zijn er nog wel veel van die praktische dingen die we heel goed zullen moeten bekijken en verduidelijken voor alles in werking zal treden. Minister, hoe zullen we omgaan met die opmerkingen die uit de sector komen? Kunnen we de geplande timing aanhouden, of moeten we toch misschien een aantal dingen herbekijken?

Mevrouw Kathleen Helsen (CD&V): Minister, over al die concrete vragen heb ik zelf een schriftelijke vraag gesteld. De sector wacht immers inderdaad. Ze zitten klaar, maar ze wachten vooral op duidelijkheid over de concrete invulling bij al die elementen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mevrouw Helsen, ik krijg net bericht dat het antwoord op uw schriftelijke vraag gisteren bij me is binnengekomen. Ik speel even postbode. Ik moet dat echter nog lezen.

Mevrouw Meuleman, dit is een zeer terechte vraag. Ik ga beginnen met de aanvullende vragen die zijn gesteld. Ik heb gezien in welke context het M-decreet tot stand is gekomen. Het is een heel belangrijk decreet. Ik kom straks tot de begeleiding. Ik voel echter dat er in de sector heel wat zorgen zijn als ik met scholen, met leerkrachten spreek, zowel in het buitengewoon onderwijs als in het gewone onderwijs. We moeten er dus voor zorgen dat we op een goede manier al die zorgen wegwerken. Een aantal van de specifieke vragen die u hebt gesteld, moeten nog worden beantwoord. Het lijkt me van belang dat we goed beseffen wat de impact kan zijn, ook op leerlingen die specifieke onderwijsnoden hebben, op de leerkrachten en ook op de medeleerlingen in de scholen in het gewone onderwijs.

In het regeerakkoord staat inderdaad expliciet ook dat het M-decreet wordt uitgevoerd en dat het waar nodig kan worden bijgestuurd. Ik denk dat iedereen het ermee eens is dat voor sommige kinderen de beste ontwikkelingskansen in het buitengewoon onderwijs liggen. Het is ook van belang dat we hun een duidelijk toekomstperspectief blijven bieden. U vraagt me vandaag of ik van plan ben die timing te verschuiven. Dat is absoluut niet mijn bedoeling. Wij proberen zo goed mogelijk te werken en vragen te beantwoorden. Ik kan daar niet blind voor zijn. De voorbije weken heb ik vragen gehad toen ik scholen bezocht in zowel het buitengewoon als het gewone onderwijs. Vaak vraagt men op welke manier dat allemaal zal kunnen lukken. Er zijn ook prachtige voorbeelden waarbij er eigenlijk al een voorsprong wordt genomen op wat we hebben beslist. Ik heb wel oor naar alles wat leeft, en wat we uitvoeren, moeten we zo zorgvuldig en zorgzaam mogelijk uitvoeren.

Mevrouw Meuleman, wat de pedagogische begeleidingsdiensten en de CLB's betreft, klopt het inderdaad dat ik overweeg om dat samenwerkingsverband stop te zetten. Zeker de koepel van het vrije onderwijs is vragende partij, uiteraard niet om al die middelen te schrappen, maar om terug de inkanteling te doen naar de reguliere begeleiding. De werking van dat SNPB wordt in vraag gesteld. Men

zegt dat de pedagogische begeleiding uiteraard het best geplaatst is om scholen bij die vernieuwing te begeleiden. Daarover wordt nu dus een dialoog opgezet, uiteraard, met die pedagogische begeleidingsdiensten. Het lijkt me wel belangrijk dat daar ook hard wordt gewerkt, want ik zie dat ook de CLB's op dit ogenblik volop bezig zijn en de jongste jaren ook heel veel hebben geïnvesteerd om hun werking bij te sturen volgens de visie van dat M-decreet. Mevrouw Meuleman, er heeft gisteren ook een overleg plaatsgevonden met de CLB's op mijn kabinet om de uitvoering van het decreet te bekijken. Zij hebben ook een aantal voorstellen gedaan over de manier waarop dat kan gebeuren.

Het opmaken van de verslagen voor buitengewoon onderwijs en geïntegreerd onderwijs is geen nieuwe opdracht. Dat weet u. Al sinds een aantal jaren heeft dat handelingsgericht werken steeds meer ingang gevonden in de werkwijze die CLB's hanteren om een antwoord te bieden op vragen van leerlingen, ouders en scholen. Enkele jaren geleden is ook het project Prodia (Protocollering van diagnostiek in onderwijs) opgestart, waarbij de onderwijskoepels en de CLB-centrumnetten protocollen ontwikkelen voor gebruik binnen het onderwijs.

Die protocollen moeten zowel de CLB's als de scholen helpen en ondersteunen om voor elke leerling een correct antwoord te geven op zijn of haar specifieke onderwijs- en opvoedingsnoden. Met het M-decreet werd ook in een structurele ondersteuning van Prodia voorzien door het ter beschikking stellen van vier voltijdse betrekkingen voor de ontwikkeling en de implementatie van de protocollen.

Ook de opdrachten die de CLB's moeten uitvoeren vanuit het decreet Integrale Jeugdhulp zijn niet allemaal nieuw. Vaak zijn ze een explicitering van de draaischijffunctie van het CLB en werden er vanuit de integrale jeugdhulp zelf al instrumenten ontwikkeld om de samenwerking te vergemakkelijken.

Betreffende het decreet inzake de organisatie van preventieve gezins-ondersteuning en de Huizen van Kind worden er geen opdrachten opgelegd aan de CLB's. De CLB's kunnen wel beslissen of ze willen samenwerken binnen de Huizen van het Kind, en zo ja, op welke manier.

Er zijn dus heel veel uitdagingen om het M-decreet uitgerold te krijgen. De discussie over de SNPB's is nog bezig, we zijn er nog niet helemaal uit op welke manier het zal verlopen. Sowieso worden de medewerkers weer ingekanteld waar ze eerst zaten. We zullen dit over een paar weken nog eens moeten bespreken, wanneer ook wij een volledig zicht hebben op de werkwijze. Het klopt dat we overwegen om, mede op vraag van de koepels, het samenwerkingsplan stop te zetten.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman (Groen): Voorzitter, minister, om eerlijk te zijn vond ik dit een vrij vaag antwoord. Ik begrijp dat er 1001 dingen op u afkomen en dat u in drie weken tijd niet voor alle problemen binnen onderwijs een antwoord kunt vinden. Ik heb daar veel begrip voor en ik weet dat u keihard werkt.

Ik wil toch meegeven dat dit voor mij en voor heel veel mensen die in de vorige legislatuur de discussie hebben meegemaakt, een belangrijke problematiek is die au sérieux moet worden genomen en die dringend is.

Eenzijds zitten we met een heel hoog aantal leerlingen die doorverwezen worden naar het buitengewoon onderwijs. We werden daarvoor door het VN-comité op de vingers getikt. We maken bijzonder weinig werk van inclusief onderwijs. De cijfers spreken voor zich. Ze tonen aan dat bij ons heel wat kinderen school lopen

in het buitengewoon onderwijs. Voor heel wat kinderen is die vorm van onderwijs uitstekend. We willen die zeker niet afschaffen.

Anderzijds zijn we voorstander van een inclusieve maatschappij en hebben we een VN-verdrag ondertekend, en daar wordt telkens weer gezegd dat België en Vlaanderen meer werk moeten maken van meer inclusief onderwijs. We hebben ook beslist om dat te doen, maar we kunnen dat niet zomaar verwachten van het gewoon onderwijs. Het moet gebeuren met begeleiding en extra middelen. Het is niet in deze problematiek dat moet worden bekeken waar nog wat kan worden bespaard of bekibbeld op middelen, integendeel. Als we hieraan willen werken, zoals we hebben afgesproken en waartoe we de ambitie toonden toen we het verdrag ratificeerden, dan moeten we daar middelen tegenover plaatsen. Zo niet, ontstaat er binnen een jaar echt chaos op het terrein. Het is een dossier dat het nodige werk zal vergen als we dit ernstig willen bekijken en aanpakken.

De SNPB's vormen misschien nog een vraag apart, en aan de afschaffing ervan moeten we misschien een afzonderlijke discussie wijden. Wij zijn aan de ene kant ongerust omdat het inclusienetwerk binnen de SNPB's moest worden uitgewerkt. De vraag is of dat zal worden overgenomen. Aan de andere kant was er de evaluatie van de commissie waaraan onder meer de heer Monard heeft meegewerkt. De commissie zei duidelijk dat het nu vrij goed werkt en dat nog efficiënter kan worden gewerkt indien we uitbouwen in plaats van terugschroeven. Alle netten zullen op een gelijkaardige manier worden geconfronteerd met inclusief onderwijs. Ze staan voor dezelfde uitdagingen, ze zullen in 2015 allemaal een antwoord moeten bieden op de uitdagingen die het M-decreet met zich meebrengt. Het net waartoe men behoort en het pedagogisch project zijn daarbij van ondergeschikt belang. De uitdagingen zijn dezelfde voor het GO! als voor het katholiek onderwijs. De vraag is of we met het afschaffen van de SNPB's niet nog meer middelen zullen verliezen in verschillende netgebonden pedagogische begeleidingsdiensten.

Ik vraag me toch af of er door de afschaffing van de SNPB's geen expertise verloren zal gaan en er dubbel werk zal worden verricht, zeker gezien de aanbevelingen van de commissie die de werking van de SNPB's heeft onderzocht en vond dat die eigenlijk efficiënter was dan dubbel werk te verrichten. Mijn opmerkingen zijn dus tweeledig. Ik kijk uit naar het verdere verloop van dit dossier. Ik wil het zeker van nabij opvolgen, want ik denk dat het zeer belangrijk is en dat het veld echt zit te wachten op antwoorden, minister.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil nog even toevoegen aan de bezorgdheden rond de ondersteuning en middelen en dergelijke, dat de bezorgdheden in het onderwijs en het werkveld zich vooral richten op de kwaliteit van de ondersteuning. Het gaat niet over wie het zal doen, maar wel over wat er zal gebeuren. Die kwaliteit moeten we in acht nemen. Wie het zal doen, is voor hen minder belangrijk, zolang de kwaliteit van de ondersteuning hen maar kan helpen om de draagkracht van het decreet in een goede zin te verwezenlijken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik kan mij volledig aansluiten bij de laatste opmerking. Ik vind die opmerking heel wijs en ik denk dat iedereen dat vindt. Mevrouw Meuleman, die SNPB's blijven netgebonden. Het is niet zo dat er iets overkoepelend is dat alle netten afschaft, de werking blijft netgebonden. De vraag is of een SNBP noodzakelijk is voor de samenwerking. Ook ik vind dat er goed moet worden samengewerkt, dat is voor mij geen punt. De vraag is of die 'chapeau' van elementair belang is om samenwerking te realiseren.

Voor het overige besef ik heel goed dat het M-decreet een heel gevoelige zaak is. Ik blijf nog wat op de vlakte omdat dit cruciale maanden zijn. Ik probeer mijn tijd te nemen, want men heeft me gevraagd om op het werkveld te gaan spreken en te gaan luisteren naar wat leeft. De scholen buitengewoon onderwijs drukken de vrees uit: "Oei, er komt niemand meer naar ons terwijl we alle faciliteiten hebben." In het gewoon onderwijs zegt men: "Oei, wij zullen dit niet aankunnen." We voelen dat er wat spanningen zijn. Het gewoon onderwijs heeft al veel kinderen met leerproblemen die een heel goede en degelijke begeleiding krijgen.

Er is dus geen discussie over het decreet dat werd goedgekeurd. Als het nodig is, moeten we het bijsturen en die noodzaak zijn we volop aan het onderzoeken. Op het moment dat we het startschot geven, moeten we ervoor zorgen dat het op alle fronten op een degelijke en goede manier kan gebeuren. Iedereen is keihard aan het werken om te bekijken hoe dit kan verlopen.

Het klopt inderdaad dat ik wat voorzichtig ben, maar dat kunt u beschouwen als een empathische benadering van dit dossier. Ik besef bijzonder goed welke sprong we proberen te maken. Ik wil niet dat we in de rivier springen, wel erover.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van de heer Koen Daniëls tot mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de toegangsproof geneeskunde en tandheelkunde – 70 (2014-2015)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, jaarlijks nemen enkele duizenden leerlingen uit het secundair onderwijs deel aan de toelatingsproef geneeskunde en tandheelkunde. Als ik het me goed herinner, gebeurt dit al sinds 1997.

Ook al nemen er steeds meer leerlingen deel aan de proef, toch daalt het slaagpercentage de voorbije jaren. Op zich is dat geen argument, want we moeten zeker blijven vasthouden aan het contingent dat we in Vlaanderen hebben opengesteld voor artsen.

Iets sprong in het oog bij de tweede keer dat de proef dit jaar werd ingericht. Voor de duidelijkheid: het is geen herkansing, het was de tweede keer dat de proef werd ingericht. Na de proef gingen 170 deelnemers hun examen inzien en op basis daarvan werd post factum beslist om een aantal vragen te schrappen. Hierdoor kunnen 80 extra studenten de opleiding aanvatten. Dat leidde natuurlijk tot wat buzz bij ouders en studenten. Ze vragen zich af of ze er niet beter aan hadden gedaan om ook hun examen te gaan inkijken. Misschien werd er nog een vraag geschrapt en werden nog meer deelnemers toegelaten. Ook zijn er mensen al ingeschreven in andere richtingen. De commissie heeft haar best gedaan om het nieuws zo goed en zo kwaad mogelijk mee te delen, maar het is wel gebeurd.

Daarnaast heeft het Vlaams Geneeskundig Studenten Overleg (VGSO) in een open brief een aantal pijnpunten aangekaart. Zij vragen onder meer een begeleidingscommissie, die daar wat nauwer op zou kunnen toezien.

Verder zijn er nog een aantal vaststellingen die u wel zult kennen, minister. Zo is er de schrapping die gebeurt na het afleggen van de proef, terwijl we toch altijd aangeven dat je op voorhand goed moet weten wat er gebeurt en wat je moet

kennen. De inhoud moet aansluiten bij de derde graad van het algemeen secundair onderwijs. Als men dan nadien vragen moet schrappen die blijkbaar toch niet aansluiten, is het maar de vraag hoe het kan dat die vraag daar überhaupt deel van uitmaakte.

Mensen moeten de vragen ook beantwoorden binnen een bepaalde tijdspanne. Als mensen bepaalde vragen niet beantwoorden en overgaan naar een andere, die dan geschrapt wordt, hebben ze wel een probleem natuurlijk, als net die vraag die zij goed hadden, geschrapt wordt. Dan komen we bij het issue van de statistische analyse. Welke statistische analyse werd er dan toegepast?

Hoe kan in de toekomst vermeden worden dat vragen of de antwoordsleutel van de toelatingsproef voor geneeskunde post factum geschrapt of gewijzigd moet worden? De communicatie rond de beslissing is voor de deelnemers en hun ouders niet altijd bevattelijk, wat direct vragen oproept, als zou er gesjoemeld worden. Dat is zeer spijtig, omdat de toelatingsproef een belangrijk instrument is dat we zeker moeten behouden. Hoe kunnen we die achterdocht die nu ontstaan is, wegnemen?

Hoe staat u tegenover de aanbevelingen van het Vlaams Geneeskundig Studenten Overleg? Ook de decanen hebben daar trouwens al een aantal vragen bij gesteld, en ook de voorzitter van die commissie heeft al een aantal kritische geluiden laten horen.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez (CD&V): De vraag van collega Daniëls is bijzonder interessant, omdat hier een materie aan bod komt waar de validering van vraag en antwoord permanent gewogen wordt doorheen de voorbije jaren. Ik zal mij niet uitspreken over de technieken. Het besluit van de Vlaamse Regering had wel in die mogelijkheid voorzien, en daar zijn een aantal conclusies uit te trekken.

Het voorstel van een begeleidingscommissie kan inderdaad een interessante piste zijn om een en ander op een rijtje te zetten en verder te onderzoeken.

In de vraag van de heer Daniëls komt ook naar voren dat bepaalde categorieën bevoor- of benadeeld zouden kunnen zijn. Ik neem aan dat dat geen benadering per provincie is, collega. Gaat dat over opleidingsniveaus? Gaat het over de basiskennis van wiskunde, fysica, chemie, biologie en taalvaardigheid?

Er is ook een vrij omvangrijk circuit bezig om vanaf Pasen, zoals vroeger bij de toegangsproof voor de burgerlijk ingenieurs, jonge studenten tegen betaling te coachen in al die materies. Zijn er gegevens bekend van hoe sterk het effect van dat coachingelement is op de slaagcijfers? Ik zie daar op de sites van de aanbieders in elk geval geen percentages van.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dit is een zeer interessante vraag, collega's, omdat er heel wat te doen is rond dat toelatingsexamen. Laat mij beginnen met een aantal cijfers. Dit jaar zijn er 665 van de 6101 kandidaten geslaagd voor het toelatingsexamen arts en tandarts. Het slaagpercentage is dus 20 procent. In die cijfers zit natuurlijk ook een groep kandidaten uit het vierde en vijfde middelbaar, omdat die ook al mogen deelnemen aan dat examen.

Als je dat afzet tegen 2013, zie je dat de slaagkans lichtjes gedaald is. Dat is deels te verklaren doordat er een toenemend aantal kandidaten is uit het vierde en vijfde middelbaar dat al deelneemt.

Als je alleen naar de laatstejaars kijkt, komen we aan een slaagpercentage van bijna 30 procent. Van de 665 geslaagden komen er 633 uit het laatste jaar. Dat zijn er 633 op een totaal van 2165. Dat zijn studenten die in ons land wonen en die rechtstreeks uit het laatste jaar van het secundair onderwijs komen.

Het heeft mij ook verbaasd, collega Daniëls, dat er post factum vragen geschrapt zijn. De cijfers die ik geef, zijn voor alle duidelijkheid de eindcijfers. Straks geef ik nog wat extra uitleg. Het post factum schrappen van vragen in een meerkeuze-examen is niet ongebruikelijk, maar wel een beetje vervelend. Het is nu bovendien gebeurd nadat de examenresultaten bekend waren gemaakt.

Het schrappen op zich is dus niet ongebruikelijk. Dat berust op het wetenschappelijk onderbouwde systeem van itemanalyse, dat in het domein van de psychometrie wordt gebruikt om de validiteit en betrouwbaarheid van de vragen van een test na te gaan.

Die analyse wordt steeds post factum uitgevoerd, na de verbetering van de examens maar voor de vaststelling van de definitieve uitslagen. Dit is de werkwijze waarin het examenreglement van de toelatingsproef voorziet. Dit staat expliciet in ons besluit van februari 2001. Artikel 20 stelt het volgende: "De examencommissie kan na itemanalyse beslissen tot het verwijderen van positieve en negatieve punten van dit item in de scores van alle kandidaten." Tot mijn groot geluk beslist de examencommissie hier autonoom over. Ik heb daar niets aan te zeggen.

Het probleem met de recente situatie is dat op basis van de itemanalyse nog vragen zijn geschrapt nadat de examenresultaten al waren meegedeeld. De commissie heeft beslist dat het objectief rechtvaardig was de betwiste vragen alsnog te schrappen. Het resultaat is dat 81 studenten meer geslaagd waren.

Ik heb vertrouwen in de expertise en de objectiviteit van de examencommissie. Ik moet wel opmerken dat de beslissing dit jaar vrij snel is gevallen. Vorig jaar is vijftien studenten iets gelijkaardigs overkomen. Die beslissing is pas in november 2013 genomen. Wat de timing betreft, zit het nog redelijk goed. Die jonge mensen kunnen zich nog inschrijven. Als ervaringsdeskundige weet ik dat ze tot 15 oktober 2014 hebben om het inschrijvingsgeld te betalen. Indien de beslissing pas in november valt, wordt het natuurlijk helemaal vervelend.

Deze gang van zaken is niet ideaal. Mede op vraag van de voorzitter van de examencommissie heb ik op 13 oktober 2014 een overleg gepland om te bespreken hoe we dit in de toekomst kunnen vermijden of het risico op dergelijke situaties toch minstens kunnen beperken.

Een mogelijkheid zou erin bestaan dat de examencommissie bij het opstellen van de vragen nog strenger te werk gaat. De vragen zouden dan vooraf aan een grotere groep experts worden voorgelegd. Dit zou de gevolgen van de itemanalyse en de eventuele klachten nadien enigszins kunnen reduceren. Dit is een van de mogelijkheden.

Er is me gevraagd wat ik vind van de aanbevelingen van het Vlaams Geneeskundig Studenten Overleg. Die studenten zijn afgelopen maandag op mijn kabinet geweest. Ze blijven voorstanders van het werken met een toelatingsproef, maar ze pleiten ervoor een begeleidingscommissie op te richten. Die begeleidingscommissie zou dan aanbevelingen kunnen doen over aanpassingen aan de formule. De examencommissie en het Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming (AKOV) zijn ook vragende partij om een dergelijke begeleidende commissie te starten. Ik ben dan ook geneigd die begeleidingscommissie binnenkort samen te stellen.

Die commissie zou dan ook een aantal andere inhoudelijke aanbevelingen ter harte kunnen nemen. Ik geef drie voorbeelden. Het format van de toelatingsproef moet op bepaalde punten worden bijgesteld. Een van de punten van discussie is de toegepaste giscorrectie. De selectie die de proef doorvoert moet objectief en zuiver blijven. De vraag is of er discriminerende effecten zijn. De studenten vragen zich af of bepaalde sociaal-geografische groepen meer slaagkansen hebben. Ik kom hier straks nog op terug. Verder zou de voorbereiding op de proef beter moeten worden georganiseerd. De studenten vragen zich af of er geen sprake is van een vermarkting. De repetitorenbureaus gaan hier immers mee aan de slag. Al deze vragen zijn gesteld door de studenten die onmiddellijk na de proef zijn langsgeslagen.

Afgelopen zomer hebben twee onderzoekers van de VUB, mevrouw Roggemans en de heer Spruyt, trouwens een interessante studie over de effecten van de toelatingsproef en over de eventuele verschillen tussen deelnemersgroepen gepubliceerd. Wie in het thema geïnteresseerd is, kan die studie online vinden.

Ik wil het ook even over de resultaten hebben. Iets meer dan 6000 mensen hebben aan de proef deelgenomen. Eigenlijk zijn er nog een paar duizenden meer, maar dan gaat het om mensen die al aan de universiteit studeren of die uit andere landen komen.

Als we naar de studierichtingen kijken, merken we dat de studierichtingen met een sterke natuurwetenschappelijke en wiskundige component het best op het toelatingsexamen voorbereiden. De studierichtingen die de klemtoon leggen op talen, economie of humane wetenschappen, bereiden het minst goed voor. Dit betekent echter niet dat die leerlingen kansloos zijn. Over het algemeen moeten ze gewoon wat bijkomende inspanningen leveren om te slagen.

Ik zal dit aan de hand van de normgroep illustreren. De normgroep is gedefinieerd als de kandidaten die als basisnationaliteit Belg hebben, die woonachtig zijn in België, die op het ogenblik van de deelname aan het examen in het zesde leerjaar zitten en die voor 31 december 1996 zijn geboren. Van de leerlingen in die normgroep van zesdejaarsleerlingen zijn er 633 geslaagd.

Van die 633 leerlingen komt 50 procent uit de richting wetenschappen-wiskunde, 20 procent uit de richting Latijn-wiskunde, 13 procent uit de richting Latijn-wetenschappen, 7 procent uit de richting moderne talen-wetenschappen, 2 procent uit de richting Grieks-wiskunde, 1 procent uit de richting economiewiskunde en iets minder dan 1 procent uit de richtingen economie-moderne talen, Latijn-moderne talen en techniek-wetenschappen. Hieruit blijkt welke studierichtingen de grootste slaagkansen bieden.

Aangezien de heer Durnez hierop heeft aangedrongen, zal ik ook even naar de provinciale verschillen kijken. De kandidaten uit West-Vlaanderen scoren het best. Het scheelt echter niet veel. We kunnen hier geen grote conclusies uit trekken. Van de West-Vlaamse kandidaten is 34 procent geslaagd. Voor Oost-Vlaanderen is dit 33,7 procent. Voor Vlaams-Brabant is het 28 procent. Voor Antwerpen is het 27 procent en voor Limburg is het 22,9 procent.

Ik heb er geen zicht op of deze resultaten eenmalig zijn. We moeten dit met voorgaande jaren vergelijken om tot goede conclusies te komen. Ik vind het wel interessant dit te lezen, maar we moeten ook nagaan waar ze vandaan komen en wie allemaal deelneemt. Dit moet in een groter kader worden bekeken. Uit deze interessante analyse blijkt welke richtingen het best voorbereiden en wat de resultaten zijn. Dat is de context.

Mijnheer Daniëls, ik vind het niet zo fijn dat dit is gebeurd. De commissie heeft haar verantwoordelijkheid genomen. We moeten nagaan op welke wijze we dit

kunnen vermijden. Daar komt dan de suggestie van de externe experts om dat eens na te gaan.

Ik denk dat het nuttig zou zijn om de begeleidingscommissie, die overal wordt gevraagd, van start te laten gaan en meteen ook de hele trits aanbevelingen te overlopen.

De voorzitter: De heer Daniels heeft het woord.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Ik dacht dat de heer Durnez vragen aan mij stelde.

Ik wil nog enkele zaken opmerken. De juridische achtergrond van dit verhaal moeten we toch nog verder bekijken. Je bent bezig met examens, dat zijn geen herkansingen. Dat zijn twee individuele momentopnames. We gaan ervan uit dat die vragen gebaseerd zijn op de derde graad secundair onderwijs. Wat we daaruit kunnen afleiden, is dat sommige leerlingen de eindtermen derde graad secundair onderwijs blijkbaar, in meer of mindere mate, niet halen. Dat is een bijzondere vaststelling. Dat gaat verder dan het toelatingsexamen artsengeneeskunde, omdat we vragen moeten schrappen die blijkbaar niemand haalt, maar die wel in de eindtermen secundair onderwijs staan. Dat is geen onbelangrijk gegeven.

Het is cruciaal om de begeleidingscommissie mee te nemen. Wat ik daarnet heb gezegd, nuanceert een beetje waar de heer Durnez naar verwijst. Taal is blijkbaar geen probleem als West-Vlaanderen heel goed scoort. (*Gelach*)

Er zit geen mondelinge proef bij. Er is wel een issue waar minister Hilde Crevits op wijst: een aantal studierichtingen slaagt er blijkbaar wel beter in om de eindtermen derde graad te realiseren. Bijgevolg krijg je resultaten volgens de verschillende items die worden getoetst.

Minister, ik vraag u om met die commissie nog eens aan de slag te gaan, daar goed naar te kijken – dit is geconcipieerd in 1979 –, maar met de zeer grote nadruk dat we het toelatingsexamen zowel op vraag van dokters als op vraag van studenten op onze verantwoordelijkheid in het licht van de contingentering, absoluut overeind moeten houden. Er is niets dat ervoor pleit om dit te downsizen of af te schaffen.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez (CD&V): Mijnheer Daniëls, in verband met de gedifferentieerde eindtermen: ik zat ook in een klas Latijn-wiskunde, waar er zeven mensen werden geprepareerd om ingenieur te worden – die zijn dat ook geworden –, terwijl zes mensen naar de 'negatieve wetenschappen' zijn gegaan, maar die hebben ook hun plaats gevonden. We moeten daar heel genuanceerd over nadenken.

De tweede zaak is een interessante vergelijking met het eerste punt van deze vergadering, de oriënteringsproeven. Dat is een illustratie van wat een oriënteringsproef aan informatie kan geven. Men moet goed zijn in de psychodiagnostiek, en de validering is natuurlijk essentieel. Als ik een groep hoogleraars geneeskunde en wetenschappen zie die daar blijven aan sleutelen en na het examen aarzelen of die vraag wel goed was gesteld, dan is dat een vraag die we krijgen in de oriënteringsproeven voor het secundair onderwijs. Daar hebben ze niet de kans om na het examen te zeggen dat er enkele vragen niet meetellen en om een ander resultaat te maken. Die oefening moeten we dus heel gedetailleerd en goed doen.

De heer Koen Daniëls (N-VA): Dat is ook de reden waarom in het regeerakkoord heel duidelijk staat dat het gaat over niet-bindende oriënteringsproeven,

en dat die informatieverzorging cruciaal is. Wat de psychodiagnostiek betreft, zijn er interessante itemanalyses – het latente trekmodel is er een van – maar er zijn nog veel meer andere analyses die op data kunnen gebeuren. We moeten maximaal zorgen dat dat bij voorbaat is gedaan. Dat is mijn kritiek. We zijn met dat examen bezig sinds 1997. Het is jammer dat we jaar na jaar last hebben met sullige items. Maar goed, het is geen evident proces. Ik verwacht veel van die begeleidingscommissie.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ga akkoord met vele opmerkingen.

Mijnheer Durnez, betreffende de oriëntering in het secundair – het kwam vanmiddag al een paar keer aan bod – weet ik niet wat u precies bedoelt. Een oriëntatieproef is voor mij geen baccalaureaat. Dat is voor mij het einde van een oriëntatietraject. Dat kan voor mij dus ook in het vijfde middelbaar. Dat hoeft niet per se aan het einde van het zesde middelbaar. Ik ben niet de expert.

De proef moet wel de leerlingen vertrouwd maken met hun competenties om zich goed te kunnen oriënteren op hun verdere studies. Het traject in globo is voor mij van belang. Daarom zei ik al dat ik niet wil dat we plots met een hele set niet-bindende toelatingsproeven zitten in het hoger onderwijs zonder dat we aan het traject in het secundair gewerkt hebben. De oriëntatieproef moet voor mij een talentenopspoorer zijn en bijvoorbeeld pedagogische talenten ontdekken bij leerlingen. Een goede keuze maken is belangrijk, los van de richting die men heeft gevolgd, men kan altijd nog wat bijsturen.

Mijnheer Daniëls, ik ben het volledig eens met uw opmerkingen over de begeleidingscommissie en de vragen naar eindtermen. De ene secundaire richting is natuurlijk beter geschikt om door te stromen naar een opleiding geneeskunde dan de andere. Dat is nu eenmaal zo. Ik herinner me dat mijn kinderen in het vierde middelbaar voor het eerst gingen nadenken over hun keuze voor het vijfde. De ene richting bereidt daar beter op voor dan de andere. Dat ziet men ook aan de resultaten. Dat is overigens geen kwaliteitsbeoordeling. Ik vermoed dat iedereen het ermee eens is dat er een begeleidingscommissie moet komen.

Een ander punt zijn de externe experts die de vragen bekijken. Het is al zeer ingewikkeld om de vragenlijst op te stellen. Ik vind het wel moeilijk dat dan achteraf nog iemand kan komen zeggen dat het geen goede vragen waren. Ik vind dat raar. Ik vind dat niet bevorderlijk om dat elk jaar zo te laten verlopen. We moeten vragen dat men dat zo veel mogelijk probeert te vermijden.

De voorzitter: De heer Durnez heeft het woord.

De heer Jan Durnez (CD&V): Minister, ik ben het eens met uw benadering van de oriëntering in het secundair. Mijn zorg is alleen dat de zorgvuldigheid in de validering van groot belang is en moet kunnen spelen. Als men valideert op kennis, moet dat oké zijn.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het daarmee eens, maar de oriënteringsproef is geen kwestie van buizen of slagen. (*Instemming*)

Het is evenmin onze bedoeling om daarmee de kwaliteit van de scholen te testen. (*Instemming*)

We willen dat de proef een goed sluitstuk vormt voor een oriënteringstraject in globo. Dat ze zorgzaam opgesteld moet zijn, is evident natuurlijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.